

Діяння

Апостолів

1¹⁻²У першій своїй книзі, Теофіле¹, я писав про вчинки і вчення Ісуса — від того часу, коли Він почав Свою службу, і до Його вознесіння на небо. Але спершу Він обрав апостолів і дав їм Свій Заповіт через Святого Духа.³Після Своєї смерті Ісус з'явився апостолам. Він дав їм чимало переконливих доказів того, що Він живий. Протягом сорока днів Ісус з'являвся їм і розповідав про Царство Боже.

⁴І одного разу, обідаючи з апостолами, Ісус наказав їм: «Не йдіть із Єрусалиму. Чекайте на те, що Отець Мій обіцяв. Та пам'ятайте, що ви почули це від Мене.⁵Бо Іоан хрестив людей водою, а ви будете хрещені Духом Святим. І мине не так багато днів, перш ніж це станеться».

Вознесіння

⁶Тож коли апостоли зібралися разом, вони запитали Його: «Господи, чи повернеш ти цього разу царство Ізраїлю?»

⁷Ісус відповів: «Вам не дано знати часи чи дні, що Отець встановив Своєю владою.⁸Але ви одержите силу, коли Дух Святий зійде на вас. Ви будете Моїми свідками в Єрусалимі, Юдеї, Самарії, і по всій землі».

⁹Після цих слів Ісус на очах у апостолів був узятий на небо. І хмара сховала Його від їхнього зору.¹⁰Апостоли пильно вдивлялися в небо, де Він зник, коли раптом поруч із ними з'явилися двоє чоловіків у білому вбранні.¹¹Вони сказали: «Люди з Галилеї, чому ви стоїте

тут, вдивляючись у небеса? Ісус, Який був узятий від вас на небо, повернеться. І це буде так само, як ви бачили, коли Він вознісся на Небеса».

Обрання нового апостола

¹²Після того апостоли пішли з Оливної гори до Єрусалиму, яка знаходилася на відстані приблизно одного кілометра² від міста.¹³Повернувшись, вони зашли до кімнати, де на той час мешкали. То були Петро, Іоан, Яків та Андрій, Пилип та Фома, Варфоломій та Матвій, Яків Алфіїв та Симон-Зилот і Юда, син Якова.¹⁴Всі вони постійно молилися разом. З ними було й кілька жінок, а також Марія, Ісусова мати, і Його брати.

¹⁵Через кілька днів відбулося зібрання Ісусових послідовників (їх налічувалося близько 120 чоловік). Петро підвівся і сказав:¹⁶ «Брати і сестри мої, мусило збутися те, що Дух Святий проголосив у Святому Писанні через Давида про Юду, який привів тих, хто схопили Ісуса.¹⁷Він був одним із нас і мав свою частку в тій справі, якій ми служимо».

¹⁸(Цей чоловік одержав гроші за свій злочин і придбав на них шмат землі. Але він впав вниз головою, і тіло його луснуло, аж нутроці вивалилися.¹⁹Це стало відомо всім мешканцям Єрусалима. Тож поле це стало називатися їхньою мовою «Акельдама», що означає «Криваве поле»).

²⁰Петро сказав: «Адже так сказано в книзі Псалмів про Юду:

² ^{1:12} приблизно одного кілометра Буквально «на відстані п'яти суботнього дня». Закон не дозволяє євреям проходити більше одного кілометра у суботу.

¹ ^{1:1-2} Теофіл Ім'я Теофіл у перекладі з грецької означає «Той, хто любить Бога».

„Нехай спустошена буде його оселя,
і ніхто хай не житиме в ній”.

Псалми 69:26

І ще сказано:

„Нехай інший візьме на себе його
служіння”.

Псалми 109:8

²¹⁻²²Отже, необхідно обрати одного з тих, хто був серед нас весь той час, коли Господь Ісус був з нами — від Іоанового хрещення й до часу, коли Ісус вознісся на небеса. Цей обраний чоловік мусить стати разом з нами свідком Ісусового воскресіння».

²³Запропоновано було двох: Йосипа, якого називали Варсавою (він був також відомий під іменем Юст), та Маттія. ²⁴⁻²⁵Потім вони почали молитися такими словами: «Господи, Тобі відомі серця всіх людей. Покажи нам, кого з цих двох Ти обрав взяти на апостольську службу, яку Юда залишив, щоб іти туди, куди йому належало». ²⁶І апостоли кинули жереб між двома, й він упав на Маттія. Тож він долучився до одинадцяти апостолів.

Дух Святий сходить на апостолів

2 ¹Коли настала П'ятидесятниця, всі вони зібралися разом у одному місці. ²Несподівано з неба долинув звук, подібний до завивань лютого вітру. Він заповнив увесь будинок, де були апостоли. ³Вони побачили щось подібне до язиків вогню, що осіли на кожному з них. ⁴І всі вони сповнілися Духом Святим, та почали говорити іншими мовами, бо Святий Дух дав їм таку здатність. ⁵У той час побожні юдеї з усіх країн світу жили в Єрусалимі. ⁶Коли пролунав цей звук, зібрався великий натовп, і всі люди дивувалися з цього, бо кожен із них почув свою рідну мову.

⁷Люди були вражені. Вони здивовано перепитували один одного: «Чи всі ці люди, які розмовляють, не ґалілеяни? ⁸Як же могло так статися, що тепер кожен із нас чує від них свою рідну мову? ⁹⁻¹¹Серед нас же тут парф'яни, мідяни й еламіти! Тут мешканці Месопотамії, Юдеї і Каппадокії, Понту

і Азії, Фригії та Памфілії, з Єгипту і лівійських земель поблизу Кирени, гості з Рима, як юдеї, так і новонавернені, крїтяни й араби. Ми всі чуємо, що ці люди говорять про величні Божі діла нашими рідними мовами!»

¹²Усі присутні були здивовані й збентежені, та все перепитували одне одного: «Що б це могло означати?»

¹³А інші навпаки, насміхалися з них, говорячи: «Вони випили надто багато вина».

Петрова проповідь

¹⁴Тоді Петро встав з одинадцятьма апостолами, і голосно звернувся до людей: «Брати юдейські і ви всі, хто мешкає в Єрусалимі, дозвольте сказати, що це все означає. Добре вслухайтесь в мої слова! ¹⁵Ці люди не п'яні, як ви думаете, адже тільки дев'ять ранку. ¹⁶А сталося якраз те, про що пророк Йоїл говорив:

¹⁷„В останні дні, — говорить Бог, — Я проллю Мій Дух на всіх людей, і ваші сини і дочки будуть

проорокувати,

а ваші юнаки бачитимуть з'яви, старим же снитимуться сни.

¹⁸Так, у ті дні Я проллю Дух Мій на слуг Моїх: чоловіків і жінок — і ті почнуть проорокувати.

¹⁹Знамення покажу Я в небесах, і знаки різні на землі: кров і вогонь, і клуби диму.

²⁰Сонце стане темним, а місяць — кривавим у переддень великого і славного приходу Господа.

²¹Та кожен, хто вірить у Господа¹, буде помилуваний”. *Йоїл 2:28-32*

²²Ізраїльтяни, послухайте мої слова: Ісус із Назарета був Чоловіком, Якого Бог прославив перед вами чудесами і знаменнями. Усе це Бог чинив серед вас Його руками. Ви й самі це знаєте. ²³Ісус був виданий вам з певною метою і передбаченням Божим. Але ви, руки лихих людей, вбили Його, розп'яв-

¹ 2:27 хто вірить у Господа. Або «закликаючи ім'я Господа», тобто «віруючи в Ісуса» або «молячись Йому про допомогу».

ши на хресті. ²⁴Бог звільнив Його від смертельних страждань і воскресив із мертвих, бо смерть не могла втримати Його. ²⁵Адже ще Давид говорив про Нього:

„Я завжди бачив Господа перед собою.

Він незмінно праворуч від мене, щоб я був у безпеці.

²⁶⁻²⁷І через це радіє моє серце і уста мої радіють, і тіло моє буде жити з надією, тому що не залишиш Ти мою душу у країні мертвих¹,

Ти не даси Своєму Святому² зазнати тління.

²⁸ Ти відкрив мені дороги життя.

Ти наповниш мене радістю у присутності Своїй³».

Псалми 16:8–11

²⁹ «Брати мої, — продовжував Петро, — я можу розповісти вам довірчо про Давида, нашого патріарха. Він помер і був похований. Могила його тут із нами й сьогодні. ³⁰Але він був пророком і знав, що Бог пообіцяв йому посадити на його трон одного з Давидових нащадків³. ³¹Він дивився в майбутнє, маючи на увазі Ісусове воскресіння, коли говорив:

„Душа Його не залишиться в країні мертвих,

і тіло Його не зазнає тління”.

³²Бог воскресив Ісуса, і всі ми були свідками цього. ³³Ісус був вознесений на Небеса і зараз знаходиться по праву руку від Бога. Христос одержав обіцяний Дух Святий від Отця, і пролив його неначе дощ. Саме це ви зараз бачите і чуєте. ³⁴⁻³⁵Адже Давид не вознісся на Небеса, але сам він говорив:

„Господь мовив до Господа мого:

Сядь по праву руку від Мене, доки не покладу Я ворогів Твоїх Тобі підніжком”⁴.

Псалми 110:1

¹ 2:26–27 **країні мертвих** Або «пеклі». Також у 31 вірші.

² 2:26–27 **Своєму Святому** Або «Своєму справжньому слугі», тобто тому, хто повністю віддає себе служінню Богу.

³ 2:30 **Бог... Давидових нащадків** Див.: 2 Сам. 7:12–13 та Пс. 132:11.

⁴ 2:34–35 **покладу... підніжком** Або «підкорю Твоїй владі».

³⁶Ось чому нехай весь Ізраїль знає напевно: Бог зробив Ісуса, Якого ви розп’яли, водночас і Господом, і Христом!»

³⁷Почувши це, люди були дуже засмучені. Вони запитали Петра й інших апостолів: «Браття, що нам робити?»

³⁸Петро відповів їм: «Покайтеся! Тоді нехай кожний з вас охреститься в ім’я Ісуса Христа на прощення ваших гріхів. І тоді ви приймете Дар Святого Духа. ³⁹Бо ця обітниця для вас і для ваших дітей, і для всіх, хто далеко. Це обітниця для всіх, кого Господь Бог наш кличе до Себе».

⁴⁰І це багато чого говорив Петро, застерігаючи людей, і молив їх: «Рятуйтеся від цього лукавого роду!»

⁴¹Хто сприйняв Петрове послання, той охрестився. Близько трьох тисяч людей додалося до числа віруючих того дня.

Життя перших християн

⁴²Віруючі присвячували життя своє вивченню вчення апостолів. Вони їли разом⁵ і молилися разом. ⁴³Пошана до Бога перебувала в серці кожного з них, й багато чудес і знамень чинили апостоли. ⁴⁴Всі віруючі були разом і ділилися всім, що мали. ⁴⁵Вони продавали своє майно і власність, та розподіляли їх між усіма за потребою кожного. ⁴⁶Щодня вони всім товариством зустрічалися в храмі. В вдома вони розламували хліб і їли разом. І були вони щасливі й щирі серцями. ⁴⁷Віруючі славили Бога і втішались з того, що всі люди добре ставилися до них, й щодня Господь додавав до їхньої спільноти тих, хто спаслися.

Апостол Петро цілює каліку

3 ¹Одного дня Петро та Іоан йшли до храму у третю годину дня. То був час молитви. ²А тут якісь люди несли чоловіка, каліку від народження. Його щодня садили біля храмових воріт, що називалися Красною Брамою, щоб він

⁵ 2:42 **їли разом** Буквально «ділили хліб між собою». Тут може йтися про звичайну вечерю або «вечерю Господню». Також у 46 вірші. Див.: Лк. 22:14–20.

міг просити милостині в тих, хто йшов до храму.

³Коли жебрак побачив, що Петро й Іоан входять до храму, він попросив у них грошей. ⁴Апостоли поглянули на нього й Петро сказав: «Подивися на нас!» ⁵Він подивився на них, сподіваючись щось від них одержати. ⁶Але Петро промовив: «Я не маю ні срібла, ні золота, але я дам тобі те, що маю: Ім'ям Ісуса Христа з Назарета, встань і йди!»

⁷Тоді Петро взяв каліку за праву руку та підняв його. І негайно ноги й ступні того чоловіка зміцніли. ⁸Жебрак стрибком став на ноги й почав ходити. Він рушив із ними до храму, походжав і підстрибував, славлячи Бога.

⁹Всі люди бачили, як він ходить і як славить Бога. ¹⁰Вони впізнали в ньому того жебрака, який завжди сидів і просив милостині біля Красної Брами храму. І всі були здивовані з того, що сталося з цим чоловіком.

Петро говорить про Ісуса Христа

¹¹Через те, що жебрак тримався за Петра й Іоана, всі люди, здивовані, збіглися до них. Вони знаходилися в місці храму, що називалося Соломонів ганок.

¹²Побачивши таке, Петро запитав людей: «Брати ізраїльські, чому ви так здивовані цим? Чому ви дивитесь на нас так, ніби ми своєю владою або своїм благочестям зробили так, що цей чоловік ходить?» ¹³Ні, адже це Господь так зробив! Він є Богом Авраама, Ісаака і Якова; Богом наших предків, Який прославив Слугу Свого Ісуса. А ви віддали Його на смерть, відцуралися Його перед Пилатом, коли той вирішив відпустити Ісуса. ¹⁴Ви відмовилися від Святого й Праведного, а натомість попросили, щоб вам відпустили вбивцю¹. ¹⁵Ви вбили Того, Хто веде людей до життя, але Бог воскресив Його з мертвих, і ми — свідки цього.

¹⁶Це ж Ісусове ім'я дало силу чоловікові, якого ви бачите і знаєте, бо ми

віримо в Ісусове ім'я. Так, саме віра, що приходить через Ісуса, повністю зміцнила цього чоловіка, і сталося це на ваших очах.

¹⁷Зараз, браття, я знаю, що ви вчинили так, бо самі не знали, що ви робите, так само, як і вожді ваші. ¹⁸То Бог зробив це, аби збулося те, що Він провіщав устами всіх пророків: Його Христос мусить прийняти страждання і смерть.

¹⁹Отже, покайтеся. Поверніться до Бога, і гріхи ваші будуть стерті. ²⁰Тоді Господь дасть вам духовний спочинок, і пошле Ісуса, Якого Він уже обрав для вас бути Христом вашим.

²¹Але Ісус мусить лишатися на небесах аж до того часу, коли Бог відновить порядок речей у світі. Про це Він говорив із давніх-давен устами Своїх святих пророків. ²²Адже Мойсей сказав: „Господь ваш Бог дасть вам Пророка, такого як я, з ваших власних людей. Ви мусите слухатися всього, що Він казатиме. ²³А хто не слухатиметься Його, викоринений буде з народу”².

²⁴Так, усі пророки, починаючи від Самуїла, і всі, хто прийшли після нього, говорили саме про ці дні. ²⁵Ви — діти пророків і Заповіту, даного Богом предкам вашим. Ось що Бог сказав Авраамові: „Через твоїх нащадків усім народам на землі прийде благословення”³.

²⁶І коли Бог воскресив Свого Слугу Ісуса, — продовжував Петро, — Він послав Його спершу до вас, щоб благословити вас, повертаючи з ваших лихих шляхів».

Ув'язнення Петра й Іоана

4 ¹Поки Петро та Іоан промовляли до людей, до них підійшли священники, начальник храмової варті й кілька саддукеїв. ²Вони були стурбовані тим, що апостоли навчають людей, проповідуючи воскресіння мертвих через Ісуса. ³Вони заарештували Петра та Іоана й посадили їх під сторожу до ранку, бо вже був вечір.

¹ 3:14 вбивцю Варавву, за якого просили юдеї, та котрого відпустили замість Ісуса. Див.: Лк. 23:18.

² 3:22–23 Цитата приведена з книги Повт. Закону 18:15, 19.

³ 3:25 Цитата приведена з книги Бут. 22:18; 26:24.

⁴Але багато людей, які чули Слово, повірили. Число їх сягало п'яти тисяч.

Петро та Іоан перед Синедріоном

⁵Наступного дня юдейські вожді, старійшини та книжники зібралися в Єрусалимі. ⁶Також були там первосвященники Анна, Каяфа, Іоан, Олександр і всі інші з роду первосвященника. ⁷Перед ними поставили Петра та Іоана, і почали розпитувати апостолів: «Чиєю владою і чийм іменем ви це зробили?»

⁸Тоді Петро, сповнений Духа Святого, відповів: «Вожді народу і старійшини! ⁹Якщо ви питаєте нас про ту добру справу, що була зроблена для хворого, ¹⁰тоді ви і всі люди Ізраїлю мусять знати таке: це було зроблено владою Ісуса Христа з Назарета, Якого ви розіп'яли. Бог воскресив Його з мертвих. Завдяки Йому цей чоловік, який був калікою, стоїть сьогодні перед вами цілком здоровий. ¹¹Ісус —

камінь¹, який ви, будівельники, відкинули,

а він став наріжним. *Псалми 118:22*

¹²Ніхто інший не дасть нам спасіння, бо немає іншого такого імені в світі. Бог послав Його людям, щоби принести їм спасіння».

¹³Коли члени Синедріону побачили сміливість Петра та Іоана і зрозуміли, що це були прості й неосвічені люди, вони були вражені. Вони також збагнули, що ці двоє були з Ісусом. ¹⁴Юдейські вожді не знайшли, що сказати, тим більше, що зцілений чоловік стояв поруч.

Синедріон безсиллий проти апостолів

¹⁵Вони наказали апостолам залишити Синедріон, та почали радитися між собою: ¹⁶«Що ми можемо зробити з цими людьми? Адже це очевидно для всіх, хто мешкає в Єрусалимі, що завдяки їм сталося нечуване диво. Ми не можемо цього заперечити. ¹⁷Але ми мусимо подбати про те, щоб ці чутки не поширювалися більше серед людей. Давайте застережемо їх нікому більше

¹ 4:17 камінь Тобто це був символ Ісуса.

не говорити про Ісуса»². ¹⁸Вони знову поклялися апостолів і наказали їм більше зовсім нічого не говорити, ані навчати в ім'я Христове.

¹⁹Але Петро з Іоаном відповіли їм: «Розсудіть, чи справедливо це було б перед Господом, якби ми більше слухали вас, ніж Бога. ²⁰Ми не можемо припинити говорити про те, що чули й бачили».

²¹Члени Синедріону ще погрозили апостолам, а потім відпустили їх, бо не змогли знайти способу, як покарати Петра й Іоана, адже люди славили Бога за те, що сталося. ²²Тому чоловіку, з яким відбулося це чудо зцілення, було більше сорока років.

Петро та Іоан повертаються до віруючих

²³Коли Петра й Іоана звільнили, вони повернулися до свого товариства, і розповіли про все, що казали їм первосвященники та старійшини. ²⁴Вислухавши Петра та Іоана, віруючі одностайно піднесли голоси свої до Бога зі словами: «Господи, Ти створив небо, землю, море і все, що є в них. ²⁵Ти промовив Духом Святим через уста слуги Твого, нашого праотця Давида:

„Навіщо лютували народи?

Навіщо марні задуми плели?

²⁶ Земні царі себе до бою готували,

Вожді разом збирались,

намірялись супроти Господа і

Його Христа піти». *Псалми 2:1–2*

²⁷Так, Ірод та Понтій Пилат справді зібралися в Єрусалимі разом з поганями й людьми ізраїльськими проти Твого Святого Слуги Ісуса, Якого Ти зробив Христом. ²⁸Вони зробили все так, як Ти раніше вирішив, що мусить збутися владою і волею Твоею. ²⁹А тепер, Господи, послухай, що вони кажуть: вони намагаються нас залякати. Тож дай нам, Твоїм слугам, відвагу говорити Слово Твое. ³⁰Простягни руку Свою, щоби зці-

² 4:17 не говорити про Ісуса Буквально «не згадувати це ім'я».

лити немічних. Яви нам знамення й чуда в ім'я! Святого Слуги Твого Ісуса».

³¹Коли закінчили вони молитися, то те місце, де вони зібралися, затряслося. Дух Святий зійшов на них, і вони сповнилися відвагою промовляти Слово Боже.

Життя перших християн

³²Усе товариство віруючих жило душа в душу. Ніхто не сказав, що його майно належить тільки йому. Вони завжди всім ділилися. ³³З великою силою апостоли і далі свідчили про воскресіння Господа Ісуса. І велике Боже благословення було на них усіх. ³⁴⁻³⁵Ніхто з них ніколи не був у нужді. Ті, хто мали землю або будинки, продавали їх, а гроші приносили і клали до ніг апостолів, та ті гроші давалися кожному, хто мав у них потребу. ³⁶Так зробив і Йосип, якого апостоли називали Варнавою (що означає «Син утіхи»). ³⁷Він був левитом, родом з Кіпру. Продавши своє власне поле, Варнава приніс гроші і поклав їх апостолам до ніг.

Ананія і Сапфіра

5¹⁻²Чоловік на ймення Ананія разом зі своєю дружиною продав свою власну ділянку, але апостолам віддав не все. Разом з жінкою Сапфірою вони приховали частину грошей.

³Петро сказав йому: «Ананіє, чому ти дозволив сатані керувати твоїм серцем? Адже ти збрехав Духові Святому і присвоїв частину грошей від продажу землі. ⁴Чи вона не належала тобі, коли ти продавав її? А коли вже продав, то чи не від тебе залежало, як розпорядитися грошми? Навіщо ти надумав таке? Адже ти збрехав Богові, а не людям».

⁵Почувши ці слова, Ананія упав на землю й помер. Тоді великий страх охопив усіх, хто почув про це. ⁶Кілька юнаків прийшли й, загорнувши тіло в саван, винесли і поховали його.

⁷Приблизно через три години прийшла Ананієва дружина, яка нічого не

знала про те, що сталося. ⁸Петро запитав її: «Скажи мені, чи ви продали землю саме за таку суму?» Вона відповідала: «Так, оце все». ⁹Тоді Петро й каже: «Навіщо ви двоє погодились випробувати Дух Господній? Поглянь! Ті, хто поховали твого чоловіка, вже стоять біля дверей. Вони понесуть також і тебе».

¹⁰Тієї ж миті вона впала й померла. Юнаки ввійшли і знайшли її вже мертвою. Тож вони винесли тіло й поховали поруч із її чоловіком. ¹¹І великий страх напав на всю церкву, й на всіх, хто чув про ці події.

Громада віруючих зростає

¹²Багато знамень і чудес були зроблені руками апостолів серед людей. Усі віруючі зібралися разом на Соломоновому ганку, маючи спільну мету. ¹³Ніхто інший не наважувався пристати до їхнього гурту, але люди прославляли їх. ¹⁴І все більше й більше віруючих додавалося до Господа, як чоловіків, так і жінок. ¹⁵Зрештою люди почали виносити своїх хворих просто на вулиці. Ті, які лежали на ліжках або на постелях сподівалися, що коли Петро йтиме вулицею, то бодай тінь його впаде на когось із них.

¹⁶Цілі юрби людей приходили до Єрусалиму з довколишніх міст і сіл. Вони також приносили своїх хворих чи одержимих нечистими духами і всі зцілювалися.

Переслідування апостолів

¹⁷Тоді первосвященик і ті, хто був з ним, тобто саддукеї, сповнилися заздрощів. ¹⁸Вони схопили апостолів і кинули їх до громадської в'язниці. ¹⁹Але вночі Ангел Господній відчинив двері в'язниці, і вивів апостолів на волю, сказавши їм: ²⁰«Ідіть, станьте у храмі й усе розкажіть людям про нове життя».

²¹Почувши ці слова, апостоли на світанку прийшли до храму й почали навчати людей.

Вранці первосвященик і ті, хто був з ним, скликали Синедріон і загальне

зібрання старійшин Ізраїлю й послали варту до в'язниці, щоб привести апостолів.²² Коли вартові прийшли до в'язниці, то вони там апостолів не знайшли. Повернувшись до первосвященика, вони доповіли: ²³«Двері в'язниці були надійно зачинені, вартові стояли біля дверей, але, відчинивши двері, ми побачили, що всередині нікого немає».

²⁴Коли начальник варти й верховні священики почули цей звіт, вони були збентежені й дивувалися, що б то могло трапитися.

²⁵Аж тут інший чоловік сказав їм: «Люди, яких ви кинули до в'язниці, стоять зараз у храмі й навчають народ!»

²⁶Тоді начальник, узявши з собою воїнів, пішов до храму й привів апостолів. Але силу вони не могли застосувати, бо розуміли, що люди можуть закидати їх камінням.

²⁷Коли апостоли постали перед Синедріоном, первосвященик промовив до них: ²⁸«Ми вам суворо наказували не проповідувати про того Чоловіка. І все одно ви заповнили весь Єрусалим своїм ученням, та ще й прагнете звалити на нас вину за Його смерть!»

²⁹На те Петро й інші апостоли відповіли: «Ми мусимо слухатися Бога більше, ніж людей.³⁰ Бог наших батьків воскресив Ісуса з мертвих. Того Ісуса, Якого ви стратили розп'яттям на хресті.³¹ Господь вшанував Христа, посадивши Його по праву руку від Себе, як Князя й Спасителя. Тож Він може дати народу ізраїльському покаяння і прощення гріхів.³² Ми є свідками цих подій і тому знаємо, що вони істинні. Їх підтверджує і Святий Дух, якого Бог дав тим, хто слухається Його».

³³Почувши таку відповідь, члени Синедріону розлютились. Вони почали змовлятися, як вбити апостолів.³⁴ Але в Синедріоні був один фарисей, на ім'я Гамаліїл. Він був вчителем Закону, та його дуже поважали всі люди. Підвівшись, він наказав на хвилину вивести апостолів.³⁵ Потім Гамаліїл звернувся до Синедріону, сказавши: «Мужі із-

раїльські, добре обміркуйте те, що ви збираєтеся зробити з цими людьми.

³⁶Колись з'явився Тевда¹ і видавав себе за велику людину. До нього тоді приєдналося близько чотирьохсот послідовників. Коли Тевду було вбито, його послідовники розійшлися, й це ні до чого не привело.³⁷ Після нього під час перепису населення прийшов з Галилеї Юда. І чимало людей пішло за ним. Його теж було вбито, а всі послідовники його розбігалися.

³⁸Тож і зараз, кажу вам, стороніться цих людей. Залиште їх, бо якщо справа їхня йде від людей, вона провалиться.

³⁹А якщо від Бога, то все одно Його не зупините. Тільки виявиться, що ви воюєте проти Бога!»⁴⁰ Члени Синедріону послухалися його і, побивши апостолів батогами, наказали їм не говорити більше від імені Ісуса й відпустили їх.

⁴¹Апостоли залишили Синедріон, радіючи з того, що сподобились зазнати страждань і зневаги заради Ісуса.⁴² І кожен день у храмі та йдучи з оселі в оселю вони навчали людей і проповідували Благість, що Ісус є Христос.

Обрання сімох чоловіків для особливої праці

6¹Тими днями кількість Ісусових учнів дедалі зростала. Але дехто з послідовників, які розмовляли грецькою мовою, були невдоволені іншими учнями, які були з Юдеї. Мовляв, їхніх вдів ображають при розподілі щоденної частки харчів.

²Тоді дванадцять апостолів зібрали разом громаду послідовників і сказали: «Це не добре, що ми залишаємо служіння слову Божому заради керування розподілом харчів.³ Тож, брати і сестри, оберіть з-поміж себе сімох мужів з доброю славою, сповнених Духа Святого і мудрості. Ми їх призначимо відповідати за ці справи,⁴ а самі присвятимо себе молитві й служінню Слову».

⁵Ця пропозиція задовольнила всю

¹ 5:36 Тевда Він оголосив себе Месією, Божим посланцем. За наказом римського прокуратора (намісника) йому стягли голову.

громаду. Вони обрали Степана (чоловіка, сповненого віри і Духа Святого), а також Пилипа¹, Прохора, Никанора, Тимона, Пармена і Миколу з Антіохії, який раніше був навернений у юдейську віру.⁶ Цих людей поставили перед апостолами, які помолившись, поклали руки² на них.

⁷Отже, Слово Боже поширювалося, й кількість послідовників у Єрусалимі значно зросла. Навіть багато юдейських священників підкорилося новій вірі.

Степан перед Синедріоном

⁸Степан був чоловіком, сповненим благодаті й сили. Він чинив великі дива й дивовижні знамення між людьми.⁹ Але дехто, з так званої «синагоги вільних людей»³, виступили проти нього. То були юдеї з Киринії та Александрії, а також із Силікії та Азії. Вони почали сперечатися зі Степаном,¹⁰ але не могли протистояти ні мудрості, ні Духові Святому, з якими він говорив.

¹¹Тоді вони декого підкупили, щоб ті люди сказали: «Ми чули, як Степан ганьбив Закон Мойсея і Бога». ¹²Таким чином вони підбурили народ, старійшин і книжників. Ті виступили проти Степана, й, схопивши його, привели до Синедріону.¹³ І було також приведено жлесвідків, які сказали: «Він без кінця ганьбить це святе місце і Закон Мойсея. ¹⁴Бо ми чули, як він казав, що Ісус із Назарета зруйнує храм і змінить наші звичаї, які Мойсей передав нам».

¹⁵Усі, хто були в Синедріоні, пильно подивилися на Степана й побачили, що обличчя в нього було, як у Ангела.

Степанова промова в Синедріоні

7¹Тоді первосвященик запитав Степана: «Це правда?»² Степан відповів: «Брати й батьки мої юдейські, послухайте мене! Наш великий і славний Бог

¹ **6:5 Пилипа** Мова йдеться не про апостола Пилипа, а про іншого чоловіка з таким же ім'ям.

² **6:6 поклали руки** Таким чином віруючі просили Господа благословити їх: зцілити від недугів, отримати дар Святого Духа, надати сили у Божій праці тощо.

³ **6:9 вільних людей** Або «лібертинів» — людей, які звільнилися з рабства.

з'явився предку нашому Аврааму, коли той ще був у Месопотамії. Це сталося до того, як Авраам оселився в Гарані. Бог сказав йому: ³„Залиш країну і батьківщину свою, й рушай до землі, яку Я вкажу тобі”⁴.

⁴Тож Авраам залишив землю Халдейську⁵ й оселився в Гарані. Після смерті Авраамового батька Бог змусив Авраама переселитися в цю землю, де ви живете зараз.⁵ Бог не дав йому тут ніякої спадщини, ані шматка землі. Але Він обіцяв дати цю землю у володіння Авраамові та його нащадкам, хоч на той час Авраам ще не мав дітей.

⁶Ось що Бог сказав йому: „Діти твої будуть чужинцями в незнайомій країні. Люди землі тієї поневолять дітей твоїх і знущатимуться з них протягом чотирьох століть.⁷ Але Я покараю той народ, який поневолить дітей твоїх”⁶. І ще сказав Бог: „І зрештою вони вийдуть із землі тієї, і поклоняться Мені на цьому місці”⁷.

⁸Бог дав Авраамові заповіт про обрізання. Згодом Авраам став батьком Ісаака, і на восьмий день після народження хлопчика батько зробив йому обрізання. Ісаак дав життя Якову, а Яків став батьком дванадцятьох патріархів⁸.⁹ Та вони заздрили Йосипу, і продали його в рабство в Єгипет. Але Бог був з Йосипом.¹⁰ Господь рятував його від усіх негараздів і, давши Йосипові мудрість, навчив як здобути прихильність фараона, єгипетського царя. І фараон зробив його правителем усього Єгипту й усього царського господарства.

¹¹Потім настав голод у всьому Єгипті та Ханаані, який приніс страшні страждання. Наші прабатьки не могли знайти їжі.¹² Але до Якова дійшли чутки, що в Єгипті можна придбати зерно, і він поїхав туди синів своїх, наших прабатьків.

⁴ **7:3** Цитата приведена з книги Бут. 12:1.

⁵ **7:4 земля Халдейську** Або «землю Вавилонську». Це була земля у південній частині Месопотамії. Також див.: у 2 вірші.

⁶ **7:7** Цитата приведена з книги Бут. 15:13–14.

⁷ **7:7** Цитата приведена з книг Бут. 15:14 та Вих. 3:12.

⁸ **7:8 Ісаак... патріархів** Йдеться мова про предків дванадцятьох юдейських племен.

Це була їхня перша подорож до Єгипту.¹³ А коли вони прибули до Єгипту вдруге, Йосип відкрився їм, що він — їхній брат. Тоді ж і фараон взяв про Йосипову родину.

¹⁴Тож Йосип послав по свого батька Якова та всю його родину — всього сімдесят п'ять чоловік.¹⁵ У Єгипті, Яків і наші прабатьки, жили до самої смерті.¹⁶ Тіла їхні перенесли в Сихем і там поховали в могилі, що його Авраам придбав за срібло в синів Гамора в Сихемі.

¹⁷З наближенням часу, коли мала збутися Божа обітниця Аврааму, кількість наших людей у Єгипті все більше зростала.¹⁸ Зрештою, до влади над Єгиптом прийшов інший цар, який не знав Йосипа.¹⁹ Він підступно повівся з нашим народом, був жорстокий до наших прабатьків: він змушував їх кидати своїх немовлят напризволяще, щоб ті вмирали.

²⁰У той час народився Мойсей, котрий був надзвичайно вродливим немовлям. Три місяці він ріс у батьківському домі.²¹ Коли ж прийшов час полишити дитину, Мойсея забрала до себе фараонова дочка, і виростила його як свого сина.²² Мойсей був навчений усієї мудрості єгиптян. Він був дужий у своїх словах і вчинках.

²³Коли Мойсею сповнилося сорок років, він вирішив відвідати своїх братів-ізраїльтян.²⁴ А коли побачив Мойсей, як один з єгиптян знущався над одним з них, він помстився за скривдженого, вбивши єгиптянина.

²⁵Мойсей думав, що брати його зрозуміють, що Бог використовував його для їх визволення, але юдеї не розуміли того.

²⁶Наступного дня Мойсей, побачивши, як два юдея билися між собою, намагався помирити їх. Він сказав: „Люди, ви ж брати! Навіщо кривдите одне одного!“²⁷ Але чоловік, який кривдив іншого, відштовхнув Мойсея зі словами: „Хто тебе поставив над нами правителем і суддею?“²⁸ Чи ти й мене хочеш убити, як убив вчора того єгиптянина?“¹

¹ 7:28 Цитата приведена з книги Вих. 2:14.

²⁹Почувши ці слова, Мойсей втік з Єгипту і пішов до землі Мидійської де оселився чужоземцем. Там у нього народилося двоє синів».

Мойсей виводить ізраїльтян з Єгипту

³⁰«Через сорок років з'явився Мойсею Ангел у полум'ї палаючого куща. То було в пустелі, біля гори Синай.³¹ Побачивши це знамення, Мойсей був вражений, та коли підійшов ближче, щоб краще роздивитися, то почув голос Господа: ³²„Я Бог твоїх прабатьків, Бог Авраама, Ісаака та Якова!“² Мойсей тремтів від страху й не наважувався підвести очі.

³³А Господь сказав йому: „Зніми сандалі з ніг своїх, бо місце, на якому ти стоїш, — свята земля.³⁴ Я подивився й побачив переслідування Мого народу у Єгипті. Я чув стогін Мого народу, і зійшов, щоб звільнити його. Вирушай! Я посилаю тебе до Єгипту“³.

³⁵Це був той самий Мойсей, якого люди відштовхнули зі словами: „Хто тебе поставив над нами правителем і суддею?“ Через Ангела, який з'явився Мойсею у полум'ї палаючого куща, Бог послав його стати правителем і рятівником“⁴.

³⁶Мойсей вивів народ ізраїльський з Єгипту. Сорок років він вів людей, творячи чудеса й показуючи знамення в Єгипті, біля Червоного моря, в пустелі.³⁷ Це ж він сказав синам Ізраїлю: „Бог пошле вам Пророка такого, як я, вбравши Його з-поміж вашого народу“⁵.

³⁸Це ж він був у пустелі з нашими прабатьками і з Ангелом, який говорив з ним на горі Синай. Це він дістав живі слова, щоб принести їх нам.

³⁹Та наші предки відмовилися слухати його. Навпаки, вони відштовхнули його й хотіли повернутися до Єгипту.⁴⁰ Вони сказали Ааронові: „Зроби нам якихось богів, щоб вели нас. Бо ми не

² 7:32 Цитата приведена з книги Вих. 3:6.

³ 7:34 Цитата приведена з книги Вих. 3:5–10.

⁴ 7:35 Цитата приведена з книги Вих. 2:14.

⁵ 7:37 Цитата приведена з книги Повт. Закону 18:15.

знаємо, що сталося з тим Мойсеєм, який вивів нас з Єгипту”¹.

⁴¹У ті часи люди Ізраїлю робили зображення тельця і приносили цьому бовванові пожертви. Вони раділи з того, що зробили своїми руками!

⁴²Але Бог відвернувся від них, давши їм можливість поклонитися зіркам небесним. Як це сказано в книзі пророцій:

„Люди Ізраїлю!

Сорок років в пустелі не приносили ви Мені кровні підношення та пожертви.

⁴³Ви несли з собою намет Молоха і зірку свого бога Рефана, бовванів для поклоніння.

Саме тому Я вишлю вас геть, аж за Вавилон”.

Амос 5:25–27

⁴⁴Наші прабатьки мали з собою в пустелі святий намет. Він був зроблений, як Бог наказав Мойсею за тим зразком, який той бачив. ⁴⁵Одержавши цей намет, наші прабатьки принесли його з собою, коли Ісус² повів їх захопити землю інших народів. Та Бог виганяв їх, коли наші пращури наступали. Святий намет лишався з ними аж до часів Давидових.

⁴⁶Бог був дуже задоволений Давидом, і той попросив Господа дозволити йому звести оселю Богові Якова³. ⁴⁷Але то вже Соломон збудував храм Божий. ⁴⁸Втім, Всевишній не живе в будинках, зведених руками людськими. Як казав пророк⁴:

„Небо — Мій престол, — сказав Господь. —

⁴⁹І земля — то Мій підніжок!

Який же дім зведете ви для Мене?

Де є те місце, щоби Я спочив?

⁵⁰Та чи ж не Я все це створив?”

Ісаія 66:1–2

⁵¹О вперті вожді юдейські! Ви відвернули серця ваші від Господа і не бажаєте слухати Його! Ви завжди опираєтеся Духові Святому. Ви такі ж, як ваші пра-

щури. ⁵²Чи був хоч один пророк, якого б ваші предки не переслідували? Вони повбивали навіть тих, хто провіщав прихід Праведного. А зараз ви зрадили і вбили Його. ⁵³Ви ж ті, хто прийняли від Ангелів Закон, але не стали його дотримуватися».

Убивство Степана

⁵⁴Почувши це, вожді юдейські були розлучені, вони скреготіли зубами на Степана. ⁵⁵Але він, сповнений Духа Святого, підвів очі до неба й побачив Божу славу й Ісуса, Який стояв праворуч від Бога. ⁵⁶І сказав Степан: «Послухайте! Я бачу, як розкрилися Небеса. Я бачу Сина Людського. Він стоїть праворуч від Бога».

^{57–58}У відповідь на ці слова вони закричали у гніві й позатуляли вуха, щоб не чути його. Потім усі разом кинулися на Степана, витягли його за місто й почали закидувати камінням. А свідки поклали плащі свої до ніг юнака, якого звали Савлом. ⁵⁹У той час, коли вони кидали в Степана каміння, він молився кажучи: «Господи Ісусе, прийми мій дух». ⁶⁰А потім він упав на коліна й голосно скрикнув: «Господи, не зараховуй їм цей гріх». По цьому слові Степан помер.

Переслідування перших християн

8 ¹Юнак Савл схвалював вбивство Степана, вважаючи це справедливим.

Того дня почалися великі переслідування Єрусалимської церкви. Всіх віруючих, крім апостолів, було розігнано по всій Юдеї і Самарії. ²Кілька побожних чоловіків поховали Степана й гірко плакали за ним. ³Савл почав знищувати церкву. Він ходив від дому до дому, витягав чоловіків і жінок і кидав їх до в'язниці. ⁴А ті віруючі, яких вигнали з Єрусалиму, ходили повсюди, розповідаючи людям Благовість.

Пилип у Самарії

⁵Пилип⁵ подався до міста Самарії і про-

⁵ **8:5 Пилип** Мова йдеться не про апостола Пилипа, а про

¹ **7:40** Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:1.

² **7:45 Ісус** У цьому вірші йдеться мова про Ісуса Навина, Мойсеєвого помічника й учня.

³ **7:46 оселю Богові Якова** Або «народу ізраїльському». Деякі древньогрецькі рукописи містять «селю Якова».

⁴ **7:48 пророк** Пророк Ісаія, 740–700 рр до Р. Х.

повідував самаритянам про Христа.⁶ Коли юрби людей уважно слухали його й бачили ті чудесні знамення, що він зверхував, вони глибоко переймалися тим, про що він говорив.⁷ Нечисті духи з гучним криком виходили з одержимих людей. Багатьох немічних і кульгавих зцілив Пилип.⁸ Тоді велика радість охопила все місто.

Симон-ворожбит

⁹Був там собі чоловік на ймення Симон. До приходу Пилипа він займався ворожбитством і вражав самаритян своїми чудесами. Він домагався, щоб його вважали великим.¹⁰ Всі люди, від найменшого до найбільшого, прислухалися до нього й казали: «Цей чоловік має силу Божу, яка зветься Великою Силою». ¹¹Багато людей стали його послідовниками, оскільки впродовж довгого часу він вражав усіх своїм ворожбитством.

¹²Та коли Пилип проголосив їм Благість про Царство Боже й ім'я Ісуса Христа, вони повірили Пилипові й прийняли хрещення, як чоловіки, так і жінки.¹³ Сам Симон повірив у Благість і, коли охрестився, то лишився при Пилипові. І тепер вже Симона вражали великі знамення й чудеса, які відбувалися в нього на очах.

¹⁴Коли апостоли в Єрусалимі почули, що Самарія прийняла Послання Боже, вони послали туди Петра та Іоана.¹⁵ Прибувши у ту землю, Петро й Іоан молилися за самарійських віруючих, щоб ті отримали Дух Святий.¹⁶ А вже поки що він ні на кого з них не зійшов; вони ще тільки-но охрестилися в ім'я Господа Ісуса.

¹⁷Тож, коли Петро й Іоан поклали руки на них, вони отримали Дух Святий.¹⁸ Тоді Симон, побачивши, що Дух Святий пролився на людей через покладання рук апостолів, почав пропонувати їм гроші.¹⁹ Він просив: «Дайте мені цю силу, щоб кожен, на кого я покладу руки, міг сповнитися Святим Духом».

²⁰Петро сказав йому: «А бодай би

іншого чоловіка з таким же іменем.

пропали ті гроші разом з тобою, бо ти думав за гроші придбати Дар Божий.²¹ У цій справі немає твоєї частки, бо серце твоє перед Богом не праведне.²² Тож покайся в цьому гріху й молися Господу. Можливо, Він простить тобі цю лиху думку, що спала тобі на розум.²³ Бо я бачу, що ти повен гірких заздрощів. Ти перебуваєш у полоні гріха». ²⁴На те Симон відповів: «Помолися й ти Господу за мене, щоб не впали на мене ті кари, про які ти сказав».

²⁵Апостоли Петро й Іоан розповіли самаритянам про Ісусові діяння, свідками яких вони були, та донесли до людей Слово Господа, а потім повернулися до Єрусалиму. По дорозі вони проповідували Благість в багатьох самаритянських містах.

Хрещення ефіопського вельможі

²⁶З'явився до Пилипа Ангел Господній і сказав: «Збирайся й рушай на південь, по дорозі, що веде з Єрусалиму до Гази». (Та дорога пролягала через пустелю).

²⁷Тож Пилип зібрався й вирушив. По дорозі він зустрів одного ефіопа, євнуха, який був вельможею Кандакії, цариці ефіопської, та виконував обов'язки наглядача за всією її скарбницею. Ефіоп їздив до Єрусалиму поклонитися Богу.²⁸ Тепер, повертаючись додому, він сидів у своїй колісниці й читав книгу пророка Ісаї.

²⁹Дух Святий сказав Пилипові: «Йди до тієї колісниці й лишайся біля неї».

³⁰Наблизившись до колісниці, Пилип почув, що вельможа читає книгу пророка Ісаї. Пилип запитав його: «Чи розумієш ти те, що читаєш?» ³¹Тоді ефіоп відповів: «Як можу я розуміти, якщо ніхто не пояснює мені цього?» І він запросив Пилипа піднятися й сісти поруч із ним.

³²Вельможа саме читав таке місце: «Його вели, як вівцю на заклання.

І як ягня, яке німує перед стригалем,

так і Він не розтулив своїх уст.

³³Принижений, Він був позбавлений

справедливості.

Хто розповість колись про Його
нащадків?

Адже життя Його на землі
скінчилося».

Ісаїя 53:7–8

³⁴Вельможа ¹ запитав Пилипа: «Скажи мені, будь ласка, про кого говорить пророк? Це він про себе, чи про когось іншого?» ³⁵І Тоді Пилип заговорив, почавши саме з цих слів Писання, і розповів євнуху Благовість про Ісуса.

³⁶Дорога вела їх униз і привела до води. Вельможа сказав: «Поглянь! Тут є вода! Чому би мені не похреститися?» ³⁷[Пилип відповів: «Якщо ти віриш усім своїм серцем, то можеш охреститися». Вельможа сказав: «Я вірю, що Ісус Христос — Син Божий»] ². ³⁸Тоді Вельможа наказав візникові зупинитися. Вони вдвох, Пилип і вельможа, спустилися до води, й Пилип охрестив його. ³⁹А коли виходили з води, Дух Господа забрав Пилипа, і вельможа більше його не бачив. Сповнений радості, він продовжив подорож.

⁴⁰А Пилип опинився в місті Азоті. Звідти він пішов по всіх містах, проповідуючи Благовість, аж доки не прибув до Кесарії.

Навернення Савла

9^{1–2}Тим часом Савл продовжував погрожувати послідовникам Господа, намагаючись налякати і знищити їх. Він пішов до первосвященика й попросив у того листи до синагог міста Дамаска. Він хотів, щоб у цих листах йому було дано повноваження: якщо він знайде там послідовників «Дороги Господньої», все одно чоловіків чи жінок, міг схопити їх і доставити до Єрусалиму.

³Коли він уже наближався до Дамаска, несподівано світло з небес спалахнуло навколо нього. ⁴Савл упав на землю і почув голос, який говорив до нього: «Савле, Савле, навіщо ти переслідуєш Мене?» ⁵Савл запитав: «Хто

ти, Господи?» І голос відповів: «Я Ісус, Якого ти переслідуєш. ⁶Але встань і йди до міста, й там тобі буде сказано, що робити».

⁷Люди, які подорожували разом із Савлом, стояли мовчки. Вони чули голос, але не бачили нікого. ⁸Підвівшись з землі, Савл розплющив очі, але нічого не побачив. Супутники взяли його за руку й повели в Дамаск. ⁹Три дні він нічого не бачив, нічого не їв і не пив.

Савл і Ананія

¹⁰У Дамаску мешкав учень Ісуса на ймення Ананія. Господь сказав йому у видінні: «Ананіє!» Він відповів: «Я тут, Господи!» ¹¹Господь сказав йому: «Збирайся й рушай на вулицю, що звється Прямою. Там у домі Юди ³ запитай чоловіка з міста Тарс на ймення Савл. Він зараз молиться. ¹²Йому було видіння, й він бачив, що до нього прийшов чоловік на ймення Ананія і поклав на нього руки, щоб він знову прозрів».

¹³Та Ананія відповів: «Господи, я від багатьох чув про цього чоловіка, про все те лихо, що він заподіяв Твоїм святим людям у Єрусалимі. ¹⁴І сюди він з'явився, наділений владою від головних первосвящеників схопити всіх, хто вірить у Тебе» ⁴.

¹⁵Але Господь сказав йому: «Іди! Бо Я обрав цього чоловіка, щоб донести ім'я Моє до поган, їхніх царів, та й до людей ізраїльських. ¹⁶Я Сам маю показати йому все, що він мусить вистраждати за ім'я Моє».

¹⁷Тож Ананія вирушив і прийшов у той дім. Він поклав руки на Савла, промовивши: «Брате Савле, Господь Ісус, Який з'явився тобі по дорозі сюди, послав мене щоб ти знову побачив і сповнився Духа Святого». ¹⁸І тієї ж миті неначе луска впала з Савлових очей, і він знову прозрів. Він підвівся на ноги й охрестився. ¹⁹Потім, попоївши, Савл

¹ **8:34 Вельможа** Буквально «Євнух». Див.: «євнух». Також у 36, 38, 39 віршах.

² **8:37** Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.

³ **9:17 Юди** Він не був одним з дванадцяти апостолів, обраних Христом.

⁴ **9:14 хто вірить у Тебе** Буквально «закликаючи Твоє ім'я», тобто «віруючи в Ісуса» або «молячись Йому про допомогу».

відновив сили. І ще декілька днів він перебував у Дамаску з Ісусовими учнями.

Савл проповідує в Дамаску

²⁰Невдовзі Савл пішов по синагогам й почав проповідувати про Ісуса. Він казав: «Ісус — Син Божий!» ²¹Всі, хто чули його, дуже дивувалися й перепитували: «Чи це не той самий чоловік, який намагався знищити в Єрусалимі всіх, хто вірить в Христа?» ²²Чи не для того він прибув сюди, щоб схопити віруючих і привести до головних священників?» ²²Але Савл дедалі більше набирив сили і вражав юдеїв, які жили в Дамаску, доводячи, що Ісус і є Христос.

²³Минуло кілька днів, і юдеї змовилися вбити Савла. ²⁴День і ніч стежили вони за міською брамою, щоб убити його, але їхні плани стали відомі Савлу. ²⁵Та деякі послідовники Христа, яким проповідував Савл, допомогли йому втекти звідти, спустивши його уночі в кошику через отвір у міський стіні.

Савл у Єрусалимі

²⁶Повернувшись до Єрусалиму, Савл спробував приєднатися до віруючих, та вони лякалися його. Ніхто не вірив, що він став Ісусовим учнем. ²⁷Але Варнава прийняв його й відвів до апостолів. Він розповів, як Савл бачив Господа на дорозі, і як Господь говорив до нього, і як він у Дамаску відважно проповідував в ім'я Ісуса. ²⁸Савл залишився з апостолами, й вільно ходив з ними Єрусалимом, і відважно проповідував ім'я Господа. ²⁹Він розмовляв і сперечався й з юдеями, які говорили грецькою мовою, але ті почали змовлятися вбити його. ³⁰Коли браття довідалися про це, то відвели Савла до Кесарії, а звідти відіслали до Тарса.

Зцілення Енея

³¹В Юдеї, Галилеї та Самарії настали для церкви мирні часи. Церква зміцніла і виросла чисельно. Віруючі жили в пошані

¹ 9:21 хто вірить в Христа Буквально «закликаючи Його ім'я».

до Господа і були втішені Духом Святим. ³²Мандруючи з міста до міста, Петро завітав до віруючих², які мешкали в Лидді. ³³Там він знайшов чоловіка, на ймення Еней, який уже вісім років був немичний і прикутий до ліжка. ³⁴Петро сказав йому: «Енею, Ісус Христос зцілює тебе. Підведись і сам постели собі ліжко». І той негайно підвівся.

³⁵І всі мешканці Лидди й Сарона бачили його й навернулися до Господа.

Зцілення Тавіти

³⁶В Йопнії жила Ісусова послідовниця Тавіта, з грецької Доркас, що перекладалося як «сарна». Вона завжди була готова на добрі справи й завжди давала бідним гроші. ³⁷Якраз у ті дні вона захворіла й померла. Тіло її обмили й поклали в горішній кімнаті.

³⁸Лидда була біля Йопнії. Коли Ісусові послідовники в Йопнії почули, що Петро перебуває в Лидді, вони послали до нього двоє чоловіків з проханням: «Прийди до нас, будь ласка, негайно». ³⁹Петро зібрався й вирушив з ними. Коли він прийшов, його відвели до горішньої кімнати, та всі вдови обступили його. Вони плакали й показували йому одяг та інші речі, які Тавіта зробила своїми руками, коли ще була з ними.

⁴⁰Петро вислав їх із кімнати, а сам став на коліна й почав молитися. Потім, повернувшись до тіла, промовив: «Тавіто, встань!» Вона розплющила очі й, побачивши Петра, сіла. ⁴¹Петро подав їй руку й допоміг встати на ноги. Слідом за тим він покликав усіх віруючих та вдів і показав їм, що Тавіта жива.

⁴²Це стало відомо по всій Йопнії, тож багато людей повірило у Господа. ⁴³Петро залишився в Йопнії на багато днів в одного кожум'яки на ім'я Симон.

Навернення Корнилія

10 ¹У Кесарії жив собі чоловік на ймення Корнилій, який був сотником у так званому Італійському полку. ²Він був побожним чоловіком й покло-

² 9:32 віруючих Буквально «святих». Також у 41 вірші.

нявся істинному Богу, як і вся його родина; щедро подавав бідним милостиню і завжди молився Господу.

³Якось о третій пополудні Корнелію було видіння. Він виразно побачив Ангела Божого, який ввійшов до нього й покликав: «Корнелію!» ⁴Корнелій зі страхом подивився на нього й запитав: «Що Ти бажаєш, Господи?» Ангел відповів: «Твої молитви й милостині бідним стали відомі Богу, Він пам'ятає про тебе. ⁵Зараз пошли когось до Йопії, нехай приведуть сюди чоловіка на ймення Симон, який ще зветься Петром. ⁶Він зупинився у кожум'яки Симона, будинок якого стоїть біля моря».

⁷Коли Ангел, з яким він розмовляв, зник, Корнелій покликав двох слуг і одного побожного воїна з числа своїх підлеглих. ⁸Він розповів їм про все, що сталося, й послав їх до Йопії.

⁹Наступного дня, коли вони були в дорозі й уже наближалися до міста, Петро піднявся на дах¹ будинку помолитися. ¹⁰Опівдні він відчув, що зголоднів, і захотів їсти. І поки Петрові готували обід, йому було видіння. ¹¹Петро побачив, як небеса розкрилися й щось подібне до великого простирадла, яке хтось тримає за чотири різки, злетіло додолу. ¹²А на ньому були різноманітні тварини й гади земні, а також птахи небесні.

¹³Тоді голос долинув до нього: «Встань, Петре. Вбий і їж!» ¹⁴Петро відповів: «Звісно, я не можу, Господи! Я ніколи не їв нічого брудного або нечистого». ¹⁵І вдруге пролунав голос: «Не вважай нечистим те, що очищене Богом». ¹⁶І так тричі голос промовив до Петра, і тричі Петро відмовлявся, а після того все знову піднялося на небо.

¹⁷Петро був збентежений, міркуючи, що б усе це могло означати. Аж ось надійшли люди, яких послав Корнелій, й тепер вже стояли біля воріт. ¹⁸Прибульці голосно запитали, чи гостює тут чоловік на ймення Симон, якого ще називають Петро.

¹ 10:9 на дах Дахи будинків часто використовувалися як додаткова кімната або комора.

¹⁹Тим часом Петро все ще розмірковував про з'яву, яку він бачив. І тут Дух Святий сказав йому: «Послухай! Троє чоловіків шукають тебе. ²⁰Вставай і зійди вниз, й рушай з ними без зволікань, бо то Я послав їх».

²¹Петро зійшов униз і сказав прибульцям: «Я саме той, кого ви шукаєте. Що привело вас?» ²²Вони відповіли: «Нас послав сотник Корнелій. Він чоловік праведний і богобійний. Весь люд юдейський його поважає. Ангел святий звелів йому запросити тебе до його оселі й послухати твоє слово». ²³Петро запросив їх зйти й відпочити. Наступного дня він зібрався й вирушив. Разом з ними пішло й кілька віруючих з Йопії. ²⁴Наступного дня вони прибули до Кесарії. Покликавши своїх родичів і найближчих друзів, Корнелій чекав на їхній прихід.

²⁵Коли Петро ввійшов, Корнелій зустрів його, впав на коліна й поклонився йому. ²⁶Але Петро підвів його й промовив: «Підведися! Я така ж сама людина, як і ти». ²⁷Мовивши так, Петро зайшов у дім і побачив, що там зібралось багато народу.

²⁸Він сказав їм: «Ви знаєте, що Закон забороняє юдеям мати справу з чужоземцями або приходити до них у гості. Але Бог навчив мене, що не можна жодну людину вважати поганою чи нечистою. ²⁹Тож коли Корнелій запросив мене, я прийшов без будь-яких заперечень. Через те я питаю: навіщо ви послали по мене?»

³⁰Корнелій відповів: «Чотири дні тому в такий самий час, о третій пополудні, я молився в своєму домі. Аж раптом переді мною виник чоловік у сяйливому вбранні. ³¹Він сказав: „Корнелію, твоя молитва почута, Бог пам'ятає про твої дарунки бідним. ³²Пошли людей до Йопії і запроси Симона, якого ще звали Петром, прийти до тебе. Він зупинився в домі Симона-кожум'яки біля моря”. ³³Отож я відразу послав по тебе. І ти був такий люб'язний, що погодився прийти. Всі ми тут зараз перед Богом,

щоб почути, що Господь велів тобі сказати нам».

Петрова промова у Корнилія

³⁴Тоді Петро звернувся до них, сказавши: «Тепер я ясно бачу, що Бог ставиться однаково до всіх. ³⁵В кожному народі людина, яка шанує Бога й робить те, що правильно, прийнята Богом. ³⁶Ось Слово, яке Він послав народів ізраїльському, проголосивши Благовість миру через Ісуса Христа. Він — Господь усіх народів.

³⁷Ви знаєте про те, що трапилось по Юдеї. Воно почалося в Галилеї після того, як Іоан проповідував людям про хрещення. ³⁸Ви знаєте про Ісуса Христа з Назарета, Якого Бог помазав Духом Святим і владою. Ісус мандрував по містах, творив добро, зціляв одержимих нечистими духами, оскільки Бог був з Ним.

³⁹Ми свідки всього, що Ісус зробив у Юдейській країні і в Єрусалимі. Та вони вбили Його, розі'явши на дерев'яному хресті. ⁴⁰Але на третій день Бог воскресив Його, і з Божої волі Він відкрито з'явився людям. ⁴¹Не всім людям, а лише свідкам, яких Бог вибрав задалегідь — нам, хто їв і пив із Ним разом після Його воскресіння з мертвих. ⁴²Він наказав нам проповідувати й свідчити людям, що це Його Бог призначив суддею над живими й мертвими.

⁴³Всі пророки свідчать про Нього, кажучи, що кожен, хто вірить у Нього, одержує прощення гріхів в Його ім'я».

Хрещення поган

⁴⁴Поки Петро все це говорив, Святий Дух зійшов на всіх, хто слухав його. ⁴⁵Юдейські віруючі, які прийшли разом з Петром, були вражені з того, що дар Духа Святого пролився й на поган. ⁴⁶Вони чули, як погани говорили різними мовами й славили Бога. Тоді Петро сказав: ⁴⁷«Чи може хтось заборонити цим людям бути хрещеними водою? Адже на них зійшов Дух Святий так само, як і на нас».

⁴⁸Тож Петро наказав їм охреститися в ім'я Ісуса Христа. Потім вони попросили Петра залишитися з ними на кілька днів.

Повернення Петра до Єрусалиму

11 ¹Апостоли й віруючі по всій Юдеї довідалися, що поганам також було дароване Слово Боже. ²Але ж, коли Петро повернувся до Єрусалиму, віруючі з Юдеї⁷ почали дорікати йому. ³Вони казали: «Ти заходив до осель необрізаних поган і обідав з ними!»

⁴Петро їм докладно пояснив, як все було: ⁵«Я знаходився у місті Йоппії, і під час молитви мені було видіння. Я побачив щось на зразок великого простирадла, яке спускалося з небес до мене, підтримуване з чотирьох кутів. ⁶Я пильно придивився й побачив там чотириногих земних тварин, диких звірів, гадів, птахів небесних.

⁷Потім я почув голос, який промовив: „Встань, Петре. Вбий і їж”. ⁸Але я відповів: „Звісно, я не можу, Господи! Я ніколи не їв нічого брудного або нечистого”. ⁹Голос з небес промовив вдруге: „Не вважай нечистим те, що очищене Богом”. ¹⁰Так повторилося тричі, а після того все знову піднялося на небо.

¹¹Тієї ж миті троє чоловіків пішли до дому, де я перебував. Їх послали до мене з Кесарії. ¹²Дух Святий звелів мені йти з ними без зволікань. Ці шестеро братів наших також вирушили зі мною, і ми прийшли до оселі того чоловіка. ¹³Він розповів нам, як побачив Ангела, в своєму домі, і той сказав: „Пошли людей до Йоппії, щоб вони привели Симона, якого ще називають Петром. ¹⁴Він принесе тобі Слово, яким ти і всі твої домашні будуть врятовані”.

¹⁵І коли я почав проговорити, Дух Святий зійшов на всіх присутніх, так само як він спустився спочатку на нас². ¹⁶І

⁷ 11:2 віруючі з Юдеї Буквально «ті, хто сповідували обрізання». Деякі з юдеїв вважали, що усі послідовники Христа, повинні бути обрізаними та ретельно виконувати Закон Мойсея. Див.: Гал. 2:12.

² 11:15 спочатку на нас В день П'ятидесятниці Святий Дух спустився на Ісусових учнів, та наділів їх силою проповідувати Добру Вістку й спасіння через Христа. Див.: Дії 2.

тут я згадав, що Господь говорив нам: „Іоан хрестив водою, а ви будете охрещені Духом Святим”.¹⁷Отже, якщо Бог дав їм такий самий дар, як і нам, коли ми повірили в Господа Ісуса Христа, то хто я такий, щоб протистояти Богу?»

¹⁸Почувши ці слова, вони перестали сперечатися і славили Бога кажучи: «Отож, навіть поганам Бог дав покаяння, яке веде до вічного життя!»

Перші християни в Антіохії

¹⁹Під час переслідувань віруючих, що почалися після вбивства Степана, багато з них мусили тікати в далекі краї: до Фінікії, Кіпру й Антіохії. Там вони проповідували Слово Боже, але тільки юдеям.²⁰Дехто з тих віруючих походив з Кіпру та Киринеї, та коли вони потрапили до Антіохії, то почали проповідувати й грекам¹, розповідаючи їм Благовість про Господа Ісуса.²¹Сила Господня була з ними, і багато людей повірило й навернулося до Господа.

²²Чутки про це дійшли й до віруючих у Єрусалимі, й вони послали Варнаву до Антіохії.²³Прибувши туди, Варнава побачив милість Божу в дії і сильно зрадів з того, та закликав їх усім серцем бути вірними Господу.²⁴Бо він був добрим чоловіком, сповненим Духа Святого й віри, і чимало людей прилучилося до Господа.

²⁵Звідти Варнава вирушив до Тарса, шукати там Савла і²⁶коли знайшов його, привів його до Антіохії. Цілий рік зустрічалися вони з віруючими й навчали багатьох людей. Саме в Антіохії учні були вперше названі християнами.

²⁷У той час приходили з Єрусалиму в Антіохію пророки.²⁸Один з них, на ймення Агав, встав і, натхнений Духом Святим, прорік, що великий голодомор настане по всьому світі. (І таке справді сталося в часи цезаря Клавдія²).²⁹Кожен учень вирішив послати скільки міг братам і сестрам, які жили в Юдеї.

¹ 11:20 грекам Буквально «елліністам» або «неюдеям».

² 11:28 Клавдій Римський імператор, який правив з 41 до 54 рр. н. е. Голодомор був приблизно в 45–48 році.

³⁰Вони так і зробили, передавши все через Варнаву та Савла старійшинам церкви в Юдеї.

Нові переслідування віруючих

12¹Десь у той же час, цар Ірод почав переслідувати деякого з тих, хто належав до церкви.²Він наказав стратити мечем Якова, Іоанового брата.³Побачивши, що це схвалюють юдеї, він задумав також заарештувати й Петра. То було під час свята Прісних Хлібів.

Ув'язнення апостола Петра

⁴Схопивши Петра, Ірод кинув його до в'язниці, і наказав чотирьом четвіркам воїнів стерегти його. Ірод мав намір після свята влаштувати суд над Петром.⁵Отже, Петра тримали у в'язниці, а церква ревно молилася Богу за нього.⁶У ніч перед тим, як Ірод збирався вивести його на суд, Петро спав між двох воїнів, скутий двома ланцюгами. Вихід із в'язниці сторожила варта.

Чудесне звільнення апостола Петра

⁷Раптом Ангел Господній з'явився перед ним, і світло засяяло в в'язниці. Ангел штовхнув Петра в бік і збудив його промовивши: «Вставай мерщій!» І кайдани впали з Петрових рук.⁸Тоді Ангел сказав йому: «Підпережися і взуй сандалії». Петро виконав це. Тоді Ангел промовив: «Загорнися в плащ і йди за мною». ⁹Петро вийшов за ним, не знаючи, що всі ці події відбуваються насправді. Він думав, що бачить видіння.

¹⁰Проминувши перший і другий пости варті, вони підійшли до залізної брами, що вела в місто. Вона сама собою відчинилася перед ними, й вони вийшли. Після того, як вони пройшли одну вулицю, Ангел несподівано залишив Петра.¹¹Тоді Петро отямився й промовив: «Тепер я бачу, що все насправді: Господь послав цього Ангела, й врятував мене від Іродових рук та від смерті, яку чекав народ юдейський».

Апостол Петро у Марії

¹²Збагнувши це, Петро вирушив до дому Марії, Іоанової матері (Іоана ще звали Марком), де зібралося багато людей помолитися. ¹³Петро постукав у хвіртку брами, і дівчина-служниця на ймення Рода пішла запитати, хто там. ¹⁴Упізнавши голос Петра, вона, радісна, побігла назад, навіть забувши відчинити браму, і повідомила, що Петро стоїть біля воріт. ¹⁵Присутні сказали їй: «Ти божевільна!» Та вона наполягала, що каже правду, й через те вони сказали: «То його Ангел».

¹⁶Та Петро все стукав, і коли вони відчинили й побачили його, то були дуже здивовані. ¹⁷Але він подав їм знак рукою, заспокоївши їх, і пояснив, як Господь вивів його з в'язниці. Петро сказав: «Розкажіть Якову і братам про це». І, залишивши їх, він подався до іншого місця. ¹⁸Коли настав день, варта була дуже збентежена. «Що могло статися з Петром?» — питали воїни. ¹⁹Ірод послав шукати Петра, але його не знайшли. Тоді він допитав вартових, віддав їх під суд і наказав стратити. Пізніше Ірод вирушив з Юдеї до Кесарії і деякий час перебував там.

Смерть Ірода

²⁰Ірод був розгніваний на людей Тира й Сидона, і вони великим гуртом прийшли до нього просити миру, попередньо заручившись підтримкою наближеного царського слуги Власта. Вони просили миру, тому що їхні міста отримувала харчі з країни Ірода.

²¹У призначений день Ірод, вбраний у свої царські шати, сів на престолі й звернувся до них з промовою. ²²Люди вигукнули: «Це голос бога, а не чоловіка!» ²³Та Ірод не славив Бога, і тому Ангел Господній вдарив його смертельною хворобою. Ірода сточили черви і він помер.

Шириться Слово Господнє

²⁴Та Слово Боже ширилося й здобувало все нових прихильників.

²⁵Варнава і Савл завершили свої діяння в Єрусалимі й повернулися до Антіохії, взявши з собою Іоана, якого ще називали Марком.

Перша подорож апостола Павла

13 ¹У церкві в Антіохії були деякі пророки й учителі: Варнава, Симеон, якого ще називали Нігером, Луцій з Киринеї, Манай, який зростав разом з Іродом-тетрархом¹, та Савл. ²Одного разу, коли вони служили Господу й постилися, Дух Святий промовив до них: «Відділіть Мені Варнаву і Савла для справи, на яку Я їх обрав».

³Тож після поста і молитви, апостоли й учителі поклали руки на Варнаву й Савла і врядили їх у дорогу. ⁴Послані Духом Святим, вони вирушили до Селевкії, звідки відпливли на Кіпр. ⁵Опинившись у Саламіні, вони проповідували Слово Боже в юдейських синагогах. Їм допомагав Іоан Марко.

⁶Вони перетнули весь острів аж до Пафоса, там зустріли ворожбита і лжепророка, юдея, якого звали Вар-Ісус. ⁷Він був при губернаторі Сергії Павлі, чоловікові розумному. Той послав по Варнаву й Савла, бо хотів почути Слово Боже. ⁸Але проти них виступив Елімас-ворожбит (так перекладається його ім'я). Він намагався відвернути губернатора від віри в Ісуса. ⁹Тоді Савл, якого також звали Павлом, сповнений Духа Святого, поглянув пильно на Елімаса й сказав: ¹⁰«Ти повен усіляких підступів і лихого лукавства! Ти син диявола, і ворог усього доброго! Чи припиниш ти коли-небудь удавати брехню за істини Господні? ¹¹Тож слухай! Господь торкнеться тебе і ти осліпнеш й певний час не бачитимеш сонця».

Тієї ж миті глибока темрява накрила Елімасові очі, і він почав ходити безпорадно кругами, намагаючись знайти когось, хто повів би його за руку. ¹²Побачивши, що сталося, губернатор здивувався науці Господній і повірив.

¹ 13:1 Іродом-тетрархом Див.: «Ірод Агриппа».

Проповідь Павла в Антіохії

¹³Павло з супутниками відпливли з Патофа й прибули до Пергі Памфілійської. Іоан Марко залишив їх і повернувся до Єрусалиму. ¹⁴А вони вирушили далі з Пергі до Антіохії Пісідійської. У суботу Павло й Варнава прийшли до синагоги й сіли там.

¹⁵Після читання Закону Мойсея й книг пророків старші синагоги послали по них, переказуючи: «Браття, якщо маєте ви слова підтримки до людей, то кажіть, будь ласка».

¹⁶Тоді Павло встав, подав знака рукою і промовив: «Народе ізраїльський і ви, погани, які поклоняються істинному Богу, слухайте. ¹⁷Бог народу ізраїльського обрав наших предків і звеличив їх під час перебування в землях Єгипетських, та Своєю всемогутньою рукою Він вивів їх із тієї країни. ¹⁸Протягом добрих сорока років Він терпів наш народ у пустелі. ¹⁹Він знищив сім народів у країні Ханаанській, а землі їхні віддав у володіння ізраїльському народові на чотириста п'ятдесят років. ²⁰А після цього Бог дав нашому народові суддів аж до часів пророка Самуїла.

²¹Після цього ізраїльтяни попросили дати їм царя. Бог дав їм Саула, сина Кіша з роду Веніамінового, який правив близько сорока років. ²²Після його зміщення Бог підніс Давида, щоб той був їхнім царем. Бог так говорив про нього: „Давид, син Ессея — такий чоловік, який Мені подобається. Він робитиме все, що Я багатиму від нього”.

²³З його, Давидового, роду Бог, як і обіцяв, привів до Ізраїлю Спасителя Ісуса.

²⁴А ще перед Його приходом Іоан проголосив для всіх людей ізраїльських хрещення на покаяння. ²⁵Завершивши свою справу, Іоан сказав: „Ким ви мене вважаєте? Я — не Христос¹. Але Тому, Хто прийде за мною, я не гідний навіть розв'язати ремінь Його сандалій”.

²⁶Браття, сини Авраамового роду, і

ви, погани, які поклоняються Богу, це ж до нас звернене те Послання про спасіння. ²⁷Мешканці Єрусалиму та їхні правителі не впізнали Христа, й засудили Його. Тим самим справдилися слова пророків, котрі читають щосуботи. ²⁸І хоч вони не могли знайти ніяких підстав для винесення смертного вироку, вони попросили Пилата вбити Ісуса.

²⁹Виконавши все, що було про Нього сказане у Святому Писанні, вони зняли Його з хреста й поклали в могилу. ³⁰Але Бог воскресив Його з мертвих! ³¹Протягом багатьох днів з'являвся Він тим, хто супроводжував Його в мандрах з Галилеї до Єрусалиму. І сьогодні вони — Його свідки нашому народові. ³²⁻³³Ми оповідаємо вам Благовість: те, що Бог обіцяв нашим предкам, Він здійснив для нас, їхніх дітей, воскресивши Ісуса з мертвих. Ось що написано в другому Псалмі:

„Ти Мій Син;

Сьогодні Я став Твоїм Батьком”.

Псалми 2:7

³⁴І як Бог воскресив Його з мертвих, щоб Він ніколи не повернувся у тлін, то сказав так:

„Я дам вам святе й вірне
благословення,
яке обіцяв Давидові”.

Ісаїя 55:3

³⁵Також і в іншому місці Він сказав:

„Ти не даси Своему Святому
зазнати тління”.

Псалми 16:10

³⁶Адже Давид служив волі Божій свого часу, а потім помер. Він був похований зі своїми предками, й зазнав тління. ³⁷А той, Кого Бог воскресив із мертвих, тління не зазнав. ³⁸⁻³⁹Тож, браття, ви мусите знати, що через Нього дано вам прощення гріхів, і через Нього кожен, хто вірить, буде виправданий від усього, від чого не міг виправдатися через Закон Мойсея. ⁴⁰Отже, пильнуйте, щоб із вами не сталося того, про що писали пророки:

⁴¹„Слухайте, ви, хто сумніваються,
дивуйтеся і гиньте,

бо в ваші дні таке Я роблю,
у що ви ніколи не повірите,

¹ 13:25 Христос Буквально «Він» або «Той Самий». Див.: Ін. 1:20.

навіть якби вам хтось розповів»».

Авакум 1:5

⁴²Коли Павло й Варнава йшли з синагоги, люди почали просити їх, щоб напустині суботи вони знову прийшли й розповіли їм більше про все це. ⁴³А коли з синагоги всі розійшлися, то чимало юдеїв і побожних новонавернених у юдаїзм подалися за Павлом і Варнавою. Апостоли розмовляли з ними й переконували їх не полишати віри в Божу милість.

⁴⁴Наступної суботи мало не все місто зійшлося послухати Слово Господа. ⁴⁵Коли юдеї побачили юрмиська людей, серця їхні сповнилися заздрощів. Вони почали сперечатися з Павлом і ображати його.

⁴⁶А Павло та Варнава відважно промовляли: «Так було необхідно, щоб Слово Боже спершу було звернене до вас. Але ж ви відштовхнули його, вирішивши, що не гідні вічного життя. Тож ми й звертаємося до поган. ⁴⁷Так наказував нам Господь:

„Я зробив Тебе світлом для поган,
щоб Ти міг нести спасіння у всі
кінці землі”».

Ісаїя 49:6

⁴⁸Почувши це, погани зраділи й почали славили Слово Господнє. І ті, кому було призначене життя вічне, повірили. ⁴⁹Слово Господнє поширювалося по всіх навколишніх землях. ⁵⁰Але юдеї підбурили впливових побожних жінок і найважливіших людей міста, і ті почали переслідування проти Павла та Варнави, й вигнали їх з цих земель. ⁵¹Тоді апостоли обтрусили порох зі своїх ніг проти цих людей¹ і вирушили в Іконію. ⁵²А учні сповнилися втіхи й Духа Святого.

Павло й Варнава тікають до Лістри

14 ¹Так само і в Іконії Павло та Варнава пішли до юдейської синагоги, і говорили там так, що величезна кількість як юдеїв, так і поган, увірува-

¹ **13:51 обтрусили порох... цих людей** Обтрусити порох з ніг на когось означало показати зневагу до тієї людини. Див.: Лука 9:5.

ли. ²Але юдеї, котрі не повірили, почали підбурювати поган, викликавши в тих лихі почуття до віруючих.

³Павло й Варнава довго лишалися в Іконії, і відважно проповідували в ім'я Господа. Та Він підтверджував Послання милості Своєї, допомагаючи Павлу і Варнаві творити дивовижні знамення й чудеса. ⁴Тож люди в місті розділилися: одні підтримували юдеїв, інші — апостолів.

⁵Деякі погани та юдеї на чолі зі своїми вождями, намагалися побити Павла і Варнаву камінням. ⁶⁻⁷Довідавшись про це, Павло з Варнавою втекли до міст Лістри й Дервії, що в Лікаонії, та довколишніх земель, де продовжували проповідувати Благість.

Зцілення каліки в Лістрі

⁸У Лістрі мешкав один каліка, кривий від народження, який ніколи не ходив.: ⁹Він уважно слухав, як говорив Павло. Павло пильно подивився на каліку і, відчувши, що той мав віру зцілитися, ¹⁰голосно промовив: «Підведися й стань на ноги!» І тієї ж миті каліка скочив на ноги й почав ходити.

¹¹Коли люди в натовпі побачили, що зробив Павло, вони почали голосно вигукувати лікаонською мовою: «Боги стали подібні до людей і зійшли до нас!» ¹²Варнаву вони називали Зевсом, а Павла — Гермесом, оскільки здебільшого він говорив. ¹³Жрець, який служив у храмі Зевса, що був розташований відразу за містом, привів биків, та приніс вінки до міської брами. Він, а також і весь натовп, збиралися принести жертву Варнаві та Павлу.

¹⁴Почувши про це, апостоли Павло та Варнава у гніві роздерли на собі одяг². Вони кинулися у натовп, вигукуючи: ¹⁵«Люди! Нащо ви таке робите? Ми такі ж люди, як і ви! Ми прийшли, щоб розповісти вам Благість, і відвернути вас від цих негідних справ до живого Бога.

² **14:14 роздерли на собі одяг** Це було ознакою лютого гніву.

Бога, Який створив небо і землю, і море, і все, що є на небі, на землі та в морі.

¹⁶В минулі часи Він дав волю кожному народові йти своїм власним шляхом, ¹⁷але Він ніколи не залишав вас без свідчень про Себе. Він творив добро для вас: проливаючи на вас дощ із небес, і даючи збіжжя в належну пору, даруючи вам хліб щоденний і сповнюючи радістю ваші серця».

¹⁸Навіть промовляючи таке, Павлові й Варнаві було важко втримати людей, які прагнули принести їм жертви.

¹⁹Згодом прийшли деякі юдеї з Антіохії та Іконії, й переконали натовп піти проти Павла. Тоді люди закидали Павла камінням, а потім витягли його за межі міста і кинули, вважаючи, що він мертвий. ²⁰Але коли над ним зійшлися учні, Павло підвівся й повернувся до міста, а наступного дня разом з Варнавою вирушив до Дервії.

Повернення до Антіохії

^{21–22}В Дервії вони проповідували Благовість і придбали багато послідовників, а потім повернулися до Лістри, Іконії та Антіохії. Там вони зміцнювали душі віруючих, надихали їх перебувати у вірі. Вони казали: «Щоб увійти до Царства Божого, ми маємо пройти через багато страждань». ²³Павло і Варнава призначали старійшин у кожній церкві. Молитвою і постом вони ввіряли старійшин Господу, в Якого ті повірили.

²⁴Пройшовши через Пісидію, Павло й Варнава прийшли до Памфілії. ²⁵А коли розповіли про Послання Господа в Пергії, то вирушили до Атталії. ²⁶А звідти відпливли до Антіохії, де їм було Божою милістю доручено справу, яку вони виконали.

²⁷Прибувши до Антіохії, вони зібрали всіх віруючих й розповіли їм про все, що Бог зробив через них. Павло й Варнава також повідомили, що Бог відчинив браму віри для поган. ²⁸І вони довго лишалися там з іншими віруючими.

Апостольський собор в Єрусалимі

15 ¹Через деякий час прийшли якісь люди до Антіохії з Юдеї і почали навчати братів: «Якщо ви не обрізані за звичаєм Мойсеєвим, то не можете бути врятовані». ²Павло й Варнава не погодилися з цим, і між ними зав'язалася гостра суперечка. Павло й Варнава і ще дехто були обрані йти до апостолів та старійшин у Єрусалим, і там обговорити це питання.

³Церква вирядила їх в дорогу, і вони рушили через Фінікію та Самарію. По дорозі вони розповідали людям, як поганам потрібно було прийти до істинного Бога. Ці розповіді скрізь викликали радість поміж братів. ⁴Коли вони прибули до Єрусалиму, їх радо зустріли церква, апостоли й старійшини, а вони розповіли про все, що Бог зробив разом із ними. ⁵Дехто з віруючих, ті, хто належали до фарисеїв, встали й мовили: «Погани мусять бути обрізані, вони зобов'язані виконувати Закон Мойсеїв!»

⁶Тоді апостоли й старійшини зібралися разом, щоб вирішити це питання. ⁷Після довгих обговорень Петро встав і сказав: «Браття, ви знаєте, що в найперші дні Бог обрав серед вас мене. Він зробив так, щоб саме з моїх уст погани почули Благовість і повірили. ⁸Бог, Якому відкриті серця, засвідчив їм Свою прихильність, давши їм Дух Святий, як раніше нам. ⁹Бог не зробив ніякої різниці між ними й нами, Він очистив серця їхні вірою. ¹⁰А раз так, то нащо ж ви Бога випробовуєте? Навіщо намагаєтеся на шиї цих учнів накинати ярмо¹, якого ні самі ми, ані наші предки не були спроможні нести? ¹¹Але милістю Господа Ісуса вони вірять, щоб бути спасеними так само, як ми».

¹²Запала мовчанка. Вони уважно слухали розповідь Варнави й Павла про всі ті знамення й чудеса, які Бог чинив через них перед поганями.

¹³Коли вони скінчили розповідати, встав Яків і сказав: «Браття, послухай-

¹ 15:10 ярмо Або «юдейський Закон». Деякі з юдеїв намагалися примусити поганів слідувати Закону Мойсея.

те мене. ¹⁴Симон розповів нам, як Бог уперше виявив Своє любов до поган, коли прийняв їх до Себе, щоб стали вони Його людьми. ¹⁵Слова пророків узгоджуються з цим. Адже написано:

¹⁶ „Я повернусь після того і відбудую занепалий дім Давидів.

Я підніму його з руїн

і наново поставлю,

¹⁷ щоб і решта людства, які будуть покликані іменем Моїм, могли шукати Господа.

Отак мовить Господь,

Який зробив все це. Амос 9:11–12

¹⁸ І це було відоме в віках”¹.

¹⁹Через те, я вважаю, ми не повинні відштовхувати поган, які приходять до Бога. ²⁰Натомість ми повинні написати їм і застерегти їх від вживання їжі, споганеної бовванами, від перелюбу, від м'яса удушених тварин та крові.

²¹Вони не повинні цього робити, бо в кожному місті з давніх-давен є ті, хто проповідують Закон Мойсея, та читають його щосуботи у синагогах».

Послання до віруючих-неюдеїв

²²Тоді апостоли та старійшини разом з усією церквою вирішили обрати з-поміж себе тих, кого вони пошлють до Антіохії разом з Павлом та Варнавою. Вони обрали Юду, якого ще звали Варсавою, та Силу — чоловіків, котрих поважали брати. ²³Через них передали такого листа:

«Апостоли й старійшини, ваші брати шлють вітання братам з поган в Антіохії, Сирії та Кілікії.

Любі Брати,

²⁴Ми чули, що дехто звертається до вас від нашого імені й своїми словами турбує і бентежить вас, але все те робилося без наших вказівок. ²⁵Усі ми згодилися й вирішили обрати з-поміж себе людей і послати їх до вас разом з нашими любими друзями

Варнавою та Павлом. ²⁶Вони віддали своє життям в ім'я Господа нашого Ісуса Христа. ²⁷То ж ми посилаємо Юду й Силу, і вони на словах перекажуть вам те саме.

²⁸Для Святого Духа й для нас добре не обтяжувати вас нічим більшим, ніж ці необхідні речі:

²⁹ Не вживайте того, що було принесене в жертву бовванам, від вживання крові, м'яса задушених тварин та від розпусти. Якщо ви вбережете себе від таких вчинків, то робитиме добре.

Бувайте здорові».

³⁰Коли посланці Варнава, Павло, Юда й Сила прибули до Антіохії, вони зібрали віруючих і вручили їм листа.

³¹Ті прочитали й дуже зраділи такій підтримці. ³²Юда й Сила, які самі були пророками, багато говорили з братами, підтримуючи й зміцнюючи їхню віру. ³³Вони пробули там деякий час, а потім браття відпустили Юду й Силу з миром, і вони повернулися до тих, хто послав їх. ³⁴[Однак Сила вирішив залишитися там]².

³⁵Але Павло й Варнава залишилися в Антіохії. Разом з багатьма іншими вони навчали народ Слова Божого й Благовісті Господній.

Друга подорож Павла

³⁶За кілька днів по тому, Павло сказав Варнаві: «Давай повернемося до братів наших у всіх тих містах, де ми проповідували Слово Господа, й подивимося, як їм живеться».

³⁷Варнава хотів узяти з собою Іоана, якого ще називали Марком, ³⁸але Павло не вважав, що буде краще взяти з собою того, хто кинув їх у Памфілії і не пішов з ними на працю. ³⁹Між Павлом та Варнавою виникла незгода, і як наслідок, вони вирушили кожен своїм шляхом.

² 15:34 Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.

¹ 15:18 Див.: Книга пророка Іс. 45:21.

Варнава взяв Марка й поплив з ним до Кіпру.

⁴⁰⁻⁴¹Павло обрав Силу і вони пішли через Сирію та Кілікію, допомагаючи церквам зміцнюватися, а браття з Антіохії доручили їх піклуванню Господа.

Господь кличе Павла до Македонії

16 ¹Павло також відвідав Дервію та Лістру, де знаходився послідовник на ім'я Тимофій. Мати його була віруючою юдейкою, а батько греком. ²Про Тимофія добре говорили браття в Лістрі та Іконії. ³Павло хотів, щоб Тимофій пішов із ним, тому він зробив обрізання Тимофієві. Це було зроблено заради юдеїв, які мешкали у тій місцевості, оскільки ті знали, що Тимофійв батько був греком.

⁴Проходячи через інші міста, вони передавали віруючим для послуху настанови, прийняті апостолами й старійшинами в Єрусалимі. ⁵Тож церкви міцнішали в вірі, й число віруючих зросло з кожним днем.

Павло в Македонії

⁶Павло та його супутники пройшли землю Фригійську та Галатську, але Дух Святий не дозволяв їм проповідувати Слово в Малій Азії. ⁷Дійшовши до кордону Мізії, вони збиралися йти до Віфінії, але Дух Ісуса не пустив їх. ⁸Тоді, проминувши Мізію, вони прибули до Троади.

⁹Вночі Павлові було видіння, в якому якийсь чоловік із Македонії постав перед ним, говорячи: «Прийди до Македонії й допоможи нам». ¹⁰Після цього видіння, ми¹ одразу ж зібрався йти до тієї землі, вирішивши, що то Бог покликав нас проповідувати македонцям Благовість.

Павло й Сила в Македонії

¹¹Ми відпливли з Троади й попрямували до Самотракії, а наступного дня при-

¹ **16:10 ми** Очевидно Лука, автор книги, вирушив до Македонії з Павлом, але залишився у Филипах, коли Павло пішов з того міста. Див.: вірш 40.

стали до Неаполя. ¹²Звідти ми пішли до міста Филипи, що було римською колонією та головним містом тієї частини Македонії, і провели там кілька днів.

¹³В суботу ми вирушили за міську браму, до річки, сподіваючись, що знайдемо там місце для молитви. Ми сіли й почали розмовляти з жінками, які зібрався там. ¹⁴Серед них була жінка на ймення Лідія. Вона була купчихою, та торгувала багряними тканинами в місті Тіатири. Вона поклонялася істинному Богу. Лідія слухала нас, і Господь відкрив її серце назустріч тому, що казав Павло. ¹⁵Коли вона та її домашні охрестилися, вона почала благувати нас: «Якщо ви вважаєте, що я справді вірую в Господа, то зупиніться в моєму домі». Вона вмовила нас піти до неї.

Павло і Сила у в'язниці

¹⁶Так сталося, що коли ми йшли до місця молитви, нам зустрілася дівчина-рабіння. Вона була одержима духом², який давав їй силу передбачати майбутнє. Роблячи це, вона приносила величезний прибуток своїм господарям. ¹⁷Дівчина ходила за Павлом і всіма нами, вигукуючи: «Це слуги Всевишнього Бога! Вони провіщають вам шлях до спасіння!» ¹⁸Так тривало багато днів, і Павла це почало турбувати. Тож він обернувся й промовив до духа: «Наказую тобі іменем Ісуса Христа, вийди з неї!» І він негайно вийшов з дівчини.

¹⁹Коли її господарі побачили, що їхнім сподіванням на прибуток прийшов кінець, вони схопили Павла та Силу й потягли їх на базарну площу, а там передали владі. ²⁰Коли вони привели Павла та Силу до міської влади, то сказали: «Ці люди — юдеї, вони каламутять усе місто!» ²¹Вони проголошують звичаї, які для нас, римлян, є протизаконним прийняти або дотримуватися».

²²Весь натовп піднявся проти Павла й Сили. Володарі міста зірвали з апостолів одяг і наказали їх побити. ²³Тяжко побитих, їх кинули до в'язниці й наказав-

² **16:16 духом** Тобто нечистим духом від диявола.

ли вартовому пильно стерегти їх.²⁴ Діставши такий наказ, він посадив апостолів у внутрішню камеру, а ноги їхні забив у колодки.

²⁵Близько опівночі Павло й Сила молилися й співали гімни Богу, а інші в'язні слухали їх.²⁶ Зненацька стався сильний землетрус, аж захитався фундамент в'язниці. Всі двері раптом розчинилися, а кайдани з усіх в'язнів попадали.²⁷ Вартовий прокинувся й, побачивши відчинені двері в'язниці, вихопив меч. Він хотів вбити себе, вважаючи, що в'язні втекли,²⁸ та Павло голосно гукнув: «Не губи себе! Ми всі тут».

²⁹Тоді вартовий наказав принести світло й кинувся всередину. Затремтівши зі страху, він упав на коліна перед Павлом та Силою.³⁰ А потім вивів їх і сказав: «Добродії, що мені робити, щоб здобути спасіння?»³¹ Вони відповіли: «Вір у Господа Ісуса, і ти будеш спасений — ти й твої домашні».

³²І апостоли розповіли Слово Господнє йому й усім іншим, хто був у тому домі.³³ Тієї нічної години вартовий узяв їх, обмив їхні рани, й тут же його самого і його родину охрестили.³⁴ Він привів Павла й Силу до своєї оселі і дав їм поїсти. Він, і вся його родина раділи, бо повірили у Бога.

³⁵Коли настав ранок, володарі міста послали воїнів, сказавши: «Звільніть тих людей».³⁶ Тоді вартовий передав ці слова Павлові: «Володарі міста сказали звільнити вас. Отже, вийдіть зараз і йдіть з миром».³⁷ Але Павло відповів воїнам: «Вони прилюдно били нас без суду, хоч ми римські громадяни, потім кинули нас до в'язниці. А тепер вони хочуть випустити нас таємно? Не буде цього! Вони повинні самі прийти й вивести нас із в'язниці».

³⁸Варта передала ці слова володарям міста. Почувши, що Павло і Сила — римляни, ті перелякалися.³⁹ Вони прийшли й вбачилися перед Павлом і Силою, а потім вивели їх із в'язниці й попросили залишити їхнє місто.⁴⁰ Вийшовши з в'язниці, Павло й Сила попря-

мували до дому Лідії. Побачивши там братів, Павло і Сила підбадьорили їх, а потім пішли звідти.

Павло й Сила в Солуні

17¹Пройшовши через Амфіполь та Аполонію, Павло та Сила прибули до Солуні, де була юдейська синагога.² Павло, за своїм звичаєм, пішов туди й протягом трьох субот обговорював з юдеями Святе Писання.³ Він їм пояснював і доводив, що Христу належало прийняти страждання і що Він мусив воскреснути з мертвих. Павло казав: «А цей Ісус, про Якого я вам розповідаю — то й є Христос».⁴ Декого з тих людей вони переконали, й ті приєдналися до Павла та Сили. Багато віруючих греків, і ще чимало знатних жінок долучилося до громади віруючих.

⁵Але юдеї, які не повірили в Благовість, сповнені задрощів, знайшли якись розбишак з базарної площі, зібрали юрмисько й заходились підбурювати ціле місто. Вони прийшли до Ясонової оселі, сподіваючись знайти там Павла й Силу, щоб вивести їх до людей.⁶ А не знайшовши, потягли Ясона та ще декого з віруючих до міських урядовців. Вони вигукували: «Ці люди, які підбурюють весь світ, зараз прийшли сюди! ⁷Ясон прийняв їх у своєму домі. Всі вони чинять супроти цезаревих указів, стверджуючи, що існує інший Цар, Якого вони називають Ісусом».

⁸Натовп і міські урядовці були збентежені цими словами.⁹ Вони взяли з Ясона та інших заставу й відпустили їх.

Павло й Сила у Верії

¹⁰Тієї ж ночі браття вислали Павла та Силу до Верії. Прибувши туди, Павло та Сила прийшли до юдейської синагоги.¹¹ Люди в Верії були більш сприйнятливими до Божого вчення, ніж ті у Солуні. Вони сприйняли Послання з великим запалом і щодня вивчали Святе Писання, щоб переконатися, чи правда все те, про що їм казав Павло.¹² Зрештою, багато юдеїв повірило в Господа, а серед

них чимало знатних греків: чоловіків і жінок.

¹³Коли солунські юдеї довідалися, що Павло проповідує Слово Боже й у Верії, вони також прийшли туди й почали намовляти й підбурювати народ. ¹⁴Тоді брата негайно відправили Павла на узбережжя, а Сила й Тимофій лишилися у Верії. ¹⁵Ті, хто супроводжували Павла, привели його до Афін. Перш ніж вони повернулися до Солуні, Павло наказав їм переказати Силі та Тимофій, щоб, як тільки випаде нагода, вони негайно приєдналися до нього.

Павло в Афінах

¹⁶Поки Павло чекав в Афінах Силу й Тимофія, дух його страждав, коли він бачив, що в місті повно бовванів. ¹⁷Щодня він розмовляв у синагозі з юдеями й богобійними греками, а також із тими, кого зустрічав на базарній площі.

¹⁸Деякі філософи, епікурейці та стоїки почали сперечатися з Павлом. Одні з них питали: «Що цей базикало хоче сказати?» Інші казали: «Здається, він проповідує про іноземних богів». Вони казали так, бо Павло проповідував Добру Звістку про Ісуса та воскресіння. ¹⁹Вони запитали Павла: «Чи можна нам узнати, що це за таке нове вчення, про яке ти говориш?» ²⁰Ми чуємо від тебе якісь дивні речі, то хотіли б зрозуміти, що вони означають». ²¹(Всі афіняни та іноземці, які жили там, марнували час, переповідаючи щось нове і нечуване).

Промова Павла в Ареопазі

²²Тоді Павло став перед Ареопагом і сказав: «Мужі афінські, як я бачу, ви люди дуже релігійні. ²³Бо коли я ходив і дивився на речі, яким ви поклоняєтеся, то помітив вівтар, на якому було написано: „НЕВІДОМОМУ БОГОВІ“. Отже, ви поклоняєтеся Тому, Кого не знаєте. Це і є Той Бог, Якого я проповідую.

²⁴Бог, Який створив світ і все, що в ньому є (оскільки Він Господь небес і землі), не живе в рукотворних храмах. ²⁵Йому не служать людські руки, так

ніби Він у чомусь має потребу. Це Він дає кожному з нас життя й дихання і все інше. ²⁶З одного чоловіка Він створив усі народи, щоб вони заселили цілу землю. Він установив для всіх них терміни і кордони проживання.

²⁷Він зробив так, щоб вони прагнули Бога, і щоб, можливо, шукаючи, знайшли Його. Адже Він — поруч із кожним. ²⁸„Ми в Ньому живемо, ми в Ньому рухаємося, ми в Ньому існуємо, — каже дехто із ваших поетів, — бо ми Його діти“.

²⁹Тож якщо ми Божі діти, ми не повинні вважати, що Він подібний до чогось, що може бути сформоване вмінням або уявою людською. Його не можна створити з золота, срібла або каменя. ³⁰У минулому ми не знали Бога, і Він не зважав на те незнання, але зараз Господь вимагає, щоб усі люди повсюди покалися і прийшли до Нього. ³¹Бо Він призначив День, коли судитиме світ судом Чоловіка, Якого Він обрав. Бог довів це кожному, воскресивши Того Чоловіка з мертвих».

³²Почувши про воскресіння з мертвих, дехто з присутніх засміявся. Але інші промовили: «Ми б хотіли, щоб ти про все це розповів знову». ³³По цих словах Павло пішов звідти. ³⁴Деякі з людей приєдналися до нього і повірили. Серед них був Дионісій, член Ареопагу, жінка на ймення Дамара і ще дехто з ними.

Павло в Коринті

18 ¹Після цього Павло залишив Афіни й вирушив до Коринта. ²Там він зустрів юдея на ймення Акіла, родом з Понту, який щойно прибув з Італії зі своєю дружиною Прискиллою. Вони залишили Італію через те, що Клавдій наказав виселити з Рима всіх юдеїв. Павло пішов побачитися з ними. ³А оскільки Павло мав те ж ремесло, що й вони, а саме виготовлення наметів, то лишився у їхній оселі й працював разом з ними.

⁴Щосуботи Павло ходив у синагогу

й намагався переконати як юдеїв, так і греків повірити в Ісуса.⁵ Коли з Македонії прийшли Сила й Тимофій, Павло весь свій час присвятив проповідям, за свідчуючи юдеям, що Ісус і є Христос.⁶ Але ображаючи, вони почали заперечувати йому. Тоді Павло обтрусив одяг свій на свідчення зневаги до них, і сказав: «Якщо ви не отримаєте спасіння, то це буде саме вашою провиною. А мое сумління чисте, і тепер я піду до поган».

⁷Павло залишив синагогу й подався до оселі чоловіка, на ймення, Тит Юст, який поклонявся істинному Богу. Будинок його стояв поруч із синагогою.

⁸Крисп, старший синагоги, разом з усіма своїми домашніми, повірив у Господа Ісуса. Та й багато інших коринтян, які слухали Павла, повірили і охрестилися.

⁹Однієї ночі Господь сказав Павлу ввісні: «Не бійся нічого, говори, не мовчи.

¹⁰Я з тобою і ніхто не заподіє тобі ніякого лиха, бо багато Моїх людей мешкають в цьому місті». ¹¹Тож Павло лишився в Коринті на півтора роки й навчав людей Слова Божого.

Павло перед губернатором Галліоном

¹²Коли Галліон був губернатором Ахаї, деякі юдеї, об'єднавшись, схопили Павла й привели його до суду. ¹³Вони сказали: «Цей чоловік переконує людей поклонятися Богу так, як це суперечить Закону!»

¹⁴І коли Павло вже готовий був відповісти на звинувачення, Галліон сказав юдеям: «Якби в цьому була якась кривда або серйозний злочин, тоді було б виправдано, аби я почав вас, юдеїв, слухати. ¹⁵Та оскільки тут весь клопіт навколо слів та імен, тобто навколо вашого власного Закону, то й розбирайтеся самі. Я відмовляюся бути суддею в цій справі».

¹⁶І він виставив їх із суду.

¹⁷Тоді всі вони схопили Состена, старшого синагоги, й били його перед будинком суду, а Галліон не звертав на це ніякої уваги.

Повернення до Антіохії

¹⁸Павло зостався там іще багато днів, а потім залишив братів і відплив до Сирії. Разом з ним вирушили Прискилла та Акила. В Кенхреях Павло обстриг собі волосся¹, оскільки дав обітницю² Господу. ¹⁹Прибувши до Ефесу, Павло залишив Прискиллу з Акилою, а сам пішов до синагоги й розмовляв там з юдеями. ²⁰Вони просили Павла провести з ними довший час, але він не погодився. ²¹Але, йдучи звідти, він сказав: «Якщо на те Божа воля, я повернуся до вас» — і відплив з Ефеса.

²²Прибувши до Кесарії, Павло вирушив до Єрусалиму, щоб привітати церкву, а звідти подався до Антіохії. ²³Прибувши там деякий час, він пішов далі, мандруючи з місця на місце землями Галатії та Фригії. І скрізь він зміцнював віру послідовників Ісусових.

Аполлос в Ефесі

²⁴Один юдеї, на ймення Аполлос, родом з Александрії, прийшов до Ефеса. Він був дуже освіченим чоловіком і добре знав Святе Писання. ²⁵Аполлос був навчений про шляхи Господні, й палко³ говорив, проповідуючи докладно про Ісуса, хоч знав тільки про Іоанне хрещення. ²⁶Він почав сміливо говорити в синагозі. Почувши його, Прискилла та Акила відвели його до своєї оселі і докладніше розповіли про Божий шлях.

²⁷А коли він забажав піти до Ахаї, брати спорядили його, й написали листа до тамтешніх віруючих, щоб ті прийняли його. Прибувши туди, він багато допоміг усім, хто з милістю Божою повірив у Господа. ²⁸Аполлос переконливо перемагав юдеїв у прилюдних суперечках і, спираючись на Святе Писання, доводив, що Ісус і є Христос.

¹ 18:18 обстриг... волосся Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви. Див.: «назорей».

² 18:18 обітницю Можливо мова йдеться про обітницю назорей, коли віруючі повністю присвячували себе служінню Богу.

³ 18:25 палко Або «вогнем Духа».

Павло в Ефесі

19¹Сталося так, що поки Аполлос перебував у Коринті, Павло йшов до Ефеса, відвідуючи на своєму шляху різні міста. Зустрівши там деяких послідовників Ісусових,² він запитав їх: «Чи одержали ви Дух Святий, коли ви повірили?» Вони відповіли: «Ми навіть не чули про Духа Святого».

³Тоді Павло запитав: «То яке ж хрещення ви мали?» Вони й кажуть: «Іоанове хрещення». ⁴Павло тоді мовив: «Іоанове хрещення ґрунтується на покаянні. Він закликав людей повірити в того, Хто прийде за ним, тобто в Ісуса».

⁵Почувши це, вони охрестилися в ім'я Господа Ісуса. ⁶І коли Павло поклав на них руки, Дух Святий зійшов на них, і вони почали говорити різними мовами й пророкувати. ⁷Всього їх було з дванадцятро.

⁸Павло ходив до синагоги й протягом трьох місяців сміливо говорив про Царство Боже, сперечаючись і переконуючи юдеїв. ⁹Але дехто з них були впертими і відмовилися повірити. Вони паплюжили «Дорогу Господню» перед людьми. Тоді Павло залишив їх, узявши з собою учнів Ісусових, і щодня вів бесіди в школі такого собі Тиранна. ¹⁰Це тривало два роки. То ж усі, хто жили в Азії, як юдеї, так і погани, почули Слово Господнє.

Павлові чудеса в Ефесі

¹¹Руками Павла Бог творив надзвичайні чудеса. ¹²Навіть коли носовички та фартухи, до яких Павло лише доторкувався, відносили до недужих, ті зцілювалися від хвороб, і нечисті духи виходили з них.

¹³Дехто з юдеїв, які мандрували й виганяли нечистих, намагалися використувати ім'я Господа Ісуса, щоб виганяти нечистих духів. Вони казали: «Заклинаю тебе ім'ям Ісуса, Якого проповідує Павло, вийди з цієї людини».

¹⁴Робили таке і сім синів юдейського первосвященника Скеви. ¹⁵Але нечистий дух сказав їм: «Я знаю Ісуса, і я знаю

Павла. А ви хто такі?» ¹⁶Тоді чоловік, у котрому сидів злий дух, кинувся на них. Він був дужчий і подолав їх усіх, тож мусили вони тікати з хати голі та побиті.

¹⁷Це стало відомо всім юдеям та грекам, які жили в Ефесі, і охопив їх жах. Вони ще більше почали шанувати ім'я Господа Ісуса. ¹⁸Багато з тих, хто повірив, приходили покаятися й відверто визнавали свої гріховні вчинки. ¹⁹Деякі з тих, хто займався чаклунством, позбірвали свої книжки й спалили їх на очах у громади. Коли ж підраховували вартість тих книжок, то виявилось, що вони коштують близько п'ятдесяти тисяч срібних монет¹. ²⁰Так слово Господнє поширювалося й ставало дедалі могутнішим, і завдяки йому число віруючих постійно зростало.

Заворушення в Ефесі

²¹Після того, як усе це сталося, Павло вирішив пройти Македонією та Ахаєю і дійти до Єрусалиму. Він сказав: «Після того, як побуваю в Єрусалимі, потрібно мені ще й Рим відвідати». ²²Отож відіслав він двох із своїх помічників, Тимофія та Ераста, в Македонію, а сам іще лишився в Азії.

²³Приблизно тоді ж почалися заворушення в Ефесі проти «Дороги Господньої». Ось як це трапилося. ²⁴У цьому місті мешкав один чоловік на ім'я Димитрій, майстер, який робив срібні зображення храму Артеміді². Це давало чималий заробіток ремісникам.

²⁵Він зібрав їх разом з іншими майстрами подібних ремесел і сказав: «Люди, ви ж знаєте, що ми маємо добрий прибуток з цієї роботи. ²⁶Але разом з тим ви бачите й чуєте, що цей Павло переконав і привернув багатьох людей до своєї віри. І то не лише в Ефесі, а майже по всій Малій Азії. Він стверджує, що боги, зроблені руками людськими, не є справжніми богами.

¹ 19:19 срібних монет Можливо, що мова йде про грецькі драхми. Одна монета дорівнювала середній платній роботниці за день.

² 19:24 храм Артеміді Храм в Ефесі, де люди поклонялися грецькій богині полювання — Артеміді.

²⁷Та загроза не тільки в тому, що ремесло наше набуває поганої слави, а справа в тому, що храм славетної богині Артеміди втратить свою важливість. І ще є одна небезпека: богиню, якій поклоняються вся Мала Азія і весь світ, буде позбавлено її величі». ²⁸Почувши це, вони страшенно розлютилися й загукали: «Велика Артеміда Ефеська!»

²⁹У місті почалися заворушення. Всі ті люди кинулися до амфітеатру, схопивши Гая та Аристарха — македонців, які мандрували разом з Павлом. ³⁰Павло хотів вийти до натовпу, та учні його не пустили. ³¹Дехто з можновладців Малої Азії, Павлових друзів, також послали йому попередження й благали не йти до амфітеатру.

³²Тепер вже одні горлали одне, інші — інше, а вся громада геть збурилася. Більшість уже не могла збагнути, навіть що всі вони тут зібралися. ³³Деякі юдеї з натовпу навчили Олександра, що сказати і виштовхнути його наперед. Він дав знак рукою і намагався щось пояснити людям. ³⁴Та коли натовп зрозумів, що він юдей, то всі закричали в один голос: «Велика Артеміда Ефеська!» — і не вгамувалися десь зо дві години.

³⁵Міський писар заспокоїв натовп словами: «Люди Ефеса! Немає в світі жодної людини, яка б не знала, що місто Ефес дбає про храм великої Артеміди й священний камінь¹, котрий впав з небес. ³⁶І оскільки ніхто не може цьому заперечити, то слід вам заспокоїтися й не поводитися необачно. ³⁷Бо ви привели сюди цих людей², хоч вони ні храмів не грабували, ані богиню нашу не паплюжили. ³⁸Якщо у Димитрія та ремісників є проти когось звинувачення, то на це є суди й судді. Там нехай і звинувачують одне одного.

³⁹Якщо ви маєте ще якісь незрозумілі справи, вам слід робити це на звичайному міському зібранні. ⁴⁰Я так кажу,

¹ 19:35 священний камінь Метеорит або камінь, якому люди поклонялися, тому що думали, що він виглядає як Артеміда.

² 19:37 цих людей Тобто «Гай і Аристарх» — чоловіки, які подорожували разом із Павлом.

бо ми знаходимося під загрозою звинувачень у заколоті, що стався сьогодні. І немає такої причини, яку ми можемо висунути, щоб виправдати цей заколот». ⁴¹Скінчивши промову, він розпустив громаду.

Павло вирушає до Македонії та Греції

20 ¹Коли припинилися заворушення, Павло покликав учнів Ісусових і, звернувшись до них із втішним словом, попросився з ними, й подався до Македонії. ²Мандруючи тими краями, він знаходив багато слів, які підбадьорували людей. ³Потім Павло дістався до Греції, де пробув три місяці. А як зібрався відплисти до Сирії, юдеї змовилися проти нього, і тому він вирішив повертатися до Сирії через Македонію. ⁴Супроводжували Павла Сопатер, син Пирра з Верії, Аристарх та Секунд із Солуні, Гай з Дервії, Тимофій та Тихик і Трохим з Малої Азії. ⁵Вони вийшли раніше й чекали нас у Троаді. ⁶Ми ж відпливли з Филиппії після свята Опрісноків і через п'ять днів приєдналися до них у Троаді, де й пробули сім днів.

Павло повертає до життя мертвого

⁷У неділю³, коли учні зібралися всі разом для вечері Господньої⁴, Павло розмовляв з ними. Маючи намір відбути наступного дня, він говорив до півночі. ⁸У верхній кімнаті, де ми зібралися, горіло багато світильників. ⁹Поки Павло говорив, молодик, на ім'я Евтих, який сидів на підвіконні, став потихеньку засинати. Нарешті, сон зовсім здолав його і він упав з третього поверху. Коли люди підняли його, він був мертвий.

¹⁰Павло, зійшовши униз, припав до юнака, обняв його й промовив: «Не хвилюйтеся, він ще живий». ¹¹Потім Павло піднявся нагору, переломив хліб і поїв. І він довго говорив, аж до світанку,

³ 20:7У неділю Буквально «у перший день тижня», який за єврейським звичаєм починається у вечорі в суботу. Якщо Лука мав на увазі грецькі звичаї, то це був вечір неділі.

⁴ 20:7 для вечері Господньої Буквально «ділили хліб між собою». Тут може йтися про звичайну вечерю або «вечерю Господню». Див.: Лк. 22:14–20.

а потім пішов.¹² А юнака живого повели додому, і всі були дуже втішені.

Павло проповідує в Мілеті

¹³Ми ж вирушили далі й попливли до Асси, де збиралися зустріти Павла. Це він сам так усе спланував, бо мав намір йти до того міста пішки.¹⁴ Коли він зустрів нас в Ассі, ми взяли його на корабель і попливли до Мітилена.¹⁵ Звідти ми вийшли наступного дня й пристали до берега неподалік від Хіуса. Наступного дня перетнули затоку й пристали до Самоса, а ще через день дісталися до Мілета.

¹⁶Павло вирішив не заходити в Ефес, щоб не витратити час в Малій Азії. Він дуже поспішав, аби дістатися в Єрусалим до дня Пятидесятниці.

Павлова промова до старійшин

¹⁷З Мілета він послав гінця до Ефеса, щоб той запросив старійшин церкви.¹⁸ Коли вони прибули, Павло сказав їм: «Ви знаєте, як я жив увесь цей час, коли був із вами, з першого дня, як прибув до Малої Азії.¹⁹ Я покірно і з сльозами служив Господу, незважаючи на всі випробування, що випали на мою долю через змови юдеїв.²⁰ Ви знаєте, що я завжди проголошував усе те, що було б корисне для вас. Я навчав вас Благості про Христа без вагань, привселюдно, а також ідучи з дому в дім.²¹ Юдеям, як і грекам, свідчив я про покаяння та навернення до Бога, про віру в Господа нашого Ісуса Христа.

²²І тепер, за велінням Святого Духа, йду я в Єрусалим, не знаючи, що там зі мною станеться.²³ Знаю тільки, що в кожному місті Дух Святий застерігає мене про те, що ув'язнення й випробування чекають на мене в Єрусалимі.²⁴ Я не вважаю життя своє цінним для себе. Найважливіше — закінчити справу та служіння, яке дав мені Господь Ісус — розповідати людям Благість про Божу милість.

²⁵І тепер я знаю, що ніхто з вас, з ким я ходив, проповідуючи про Царство

Боже, більше ніколи не побачить мене.²⁶⁻²⁷ Ось чому сьогодні я й проголошую вам, що Господь не судитиме мене, якщо хтось не буде врятований, бо без вагань проповідував я вам волю Божу.

²⁸Пильнуйте себе і всіх тих, кого Господь ввірив вам¹. Дух Святий обрав вас, аби ви стали пастирями церкви Божої², яку Він викупив кров'ю Свого власного Сина³.²⁹ Знаю я, що після того, як я піду, деякі люди, немов люті вовки з'являться поміж вас. І не помилють вони стада.³⁰ Навіть серед вас заведуться такі люди, які перекрутять правду, щоб потягнулися за ними учні.³¹ Тож будьте обережні! Пам'ятайте, як я невпинно закликав зі сльозами кожного з вас день і ніч, протягом трьох років, триматися істинного життя.³² А тепер доручаю вас Богу і Слову Його милості. Слово Господне може укріпити вас і дати вам спадщину милості Божій серед усіх людей святих.

³³Ніколи я не зазіхав на чісь срібло, золото або гарне вбрання.³⁴ Ви самі знаєте, що мої руки служили потребам моїм і тих людей, які були зі мною.³⁵ Кожним своїм вчинком я показував, що тяжкою працею ми мусимо допомагати немічним. Необхідно пам'ятати слова Господа Ісуса, які Він сказав: „Справжнє щастя в тому, щоб віддавати, а не в тому, щоб брати”[»].

³⁶Як промовив це Павло, всі стали на коліна молитися.³⁷ Віруючі дуже тужили й ридали, кидалися Павлові на шию, обіймали й цілували його.³⁸ Найбільше всіх засмутили його слова про те, що вони більше його не побачать. Потім вони провели Павла до корабля.

Павло приходить до Єрусалиму

21 ¹Попрощавшись із старійшинами, ми попливли прямим курсом на острів Кос, наступного дня на Родос, а звідти вирушили у Патару.² Там ми зі-

¹ 20:28 **ввірив вам** Буквально «зробив вас опікунами».

² 20:28 **церкви Божої** У деяких древньогрецьких рукописах — «церкви Господньої».

³ 20:28 **викупив... Сина** Або «викупив Своєю власною кров'ю».

йшли на борт корабля, який прямував до Фінікії.

³Ми залишили по лівому борту Кіпр і попливли до Сирії. Ми пристали в Тирі, тому що там нам треба було розвантажити корабель. ⁴У тому місті ми знайшли Ісусових учнів і залишалися з ними протягом семи діб. Вони застерігали Павла, щоб той не ходив до Єрусалиму, бо Дух Святий попередив їх.

⁵Як час наш там вийшов, вирушили ми далі. Всі віруючі з жінками своїми й дітьми пішли проводити нас аж за місто. І там на березі стали ми на коліна й молилися. ⁶З усіма попросившись, ми сіли на корабель, а вони розійшлися по домівках.

⁷З Тира ми продовжили нашу подорож і пристали до берега у Птолемаїді. Привітавши братів, ми пробули з ними цілий день. ⁸Наступного дня, вирушивши в путь, дісталися ми до Кесарії. Коли ми прийшли до оселі проповідника Благовісті Пилипа, одного з сімох обраних на особливу службу¹, то в нього й зупинилися. ⁹В нього були чотири незаміжні дочки, які мали дар пророкування.

¹⁰Через кілька днів прийшов туди пророк на ім'я Агав із Юдеї. ¹¹Підійшовши до нас, він узяв пасок Павла, зв'язав собі руки й ноги і сказав: «Ось що каже Святий Дух: „Отак юдеї у Єрусалимі зв'яжуть чоловіка, якому належить цей пасок. Вони видадуть його поганам”».

¹²Почувши це, і ми, і всі люди, які зібралися, почали благати Павла не йти до Єрусалиму. ¹³На те Павло відповів: «Що ви робите, навіщо плачете, надриваючи мое серце? Я ж готовий не тільки бути зв'язаним, а й життя віддати в Єрусалимі за Господа Ісуса!»

¹⁴Переконати його було неможливо, то ми й перестали вмовляти, сказавши: «Нехай буде воля Господня».

¹⁵Згодом ми зібралися й подалися до Єрусалиму. ¹⁶Дехто з Ісусових учнів із Кесарії пішли з нами й привели нас до Мнасона, в якого ми мали зупинитися.

¹ 21:8 одного... службу Див.: Дії 6:1–6.

Це був чоловік з Кіпру, один з перших послідовників Христа.

Павло приходить до Якова

¹⁷Коли прибули ми до Єрусалиму, брати і сестри радо привітали нас. ¹⁸Наступного дня Павло і всі ми пішли до Якова, де зібралися всі старійшини. ¹⁹Він привітав їх і докладно розповів про те, що зробив Бог через його служіння серед поган.

²⁰Почувши Павлову розповідь, старійшини хвалили Бога й сказали Павлові: «Брате, ти бачиш, як багато тисяч юдеїв повірили в Ісуса, і всі вони старанно дотримуються Закону Мойсея. ²¹Ім розповідали, що ти вчиш усіх юдеїв, які живуть серед поган, не слідувати Мойсеевому вченню, що навчаєш не робити обрізання дітям і не дотримуватися звичаїв народу нашого.

²²Як же бути? Вони напевне дізнаються, що ти прийшов. ²³Тож зроби так, як ми тобі радимо. Серед нас є чотири чоловіки, які дали обітницю² Богу. ²⁴Візьми та пройди з ними обряд очищення³, заплати за них, щоб могли вони поголити голови⁴. Тоді всі дізнаються, що неправдиві чутки про тебе, і що ти якраз дотримуєшся Закону Мойсея.

²⁵А щодо віруючих поган, то ми надіслали їм листа з таким закликком:

„Утримуйтеся від їжі, що була принесена в жертву бовванам, від крові та м'яса задушених тварин і від розпусти”».

²⁶Тоді Павло взяв з собою тих чоловіків і наступного дня пройшов з ними обряд очищення. Потім він пішов у храм, щоб оголосити, коли скінчаться дні очищення і коли за кожного з них буде принесено пожертву.

Арешт Павла

²⁷По закінченні тих семи днів, деякі юдеї з Малої Азії побачили його в храмі.

² 21:23 обітницю Можливо, мова йде про прийняття назорейської клятви. Див.: «назорей».

³ 21:24 обряд очищення Церемонія, яка виконувалася юдеями для того, щоб закінчити назорейську клятву. Також у 26 вірші.

⁴ 21:24 поголити голови Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви.

Вони підбурили увесь натовп й схопили його, ²⁸вигукуючи: «Народ ізраїльський, допоможи нам! Це той чоловік, який навчає всіх і повсюди виступає проти Закону Мойсея, нашого народу і храму Божого. А тепер він навіть привів у храм поган, і тим осквернив святе місце».

²⁹Бо перед тим вони бачили Павла з Трохимом із Ефеса й подумали, що Павло привів його в храм. ³⁰Усе місто збурилося, і звідусіль збігалися люди. Схопивши Павла, вони витягли його з храму й негайно зачинили браму. ³¹У той час, коли юдеї намагалися вбити Павла, до командира римської армії, розташованої в Єрусалимі, дійшла звістка про те, що все місто було охоплене заколотом. ³²Він негайно взяв кілька воїнів та офіцерів¹ і побіг туди. Побачивши командира і його солдатів, юдеї перестали бити Павла.

³³Командир підійшов до Павла й заарештував його, наказавши воїнам зв'язати його двома ланцюгами. Потім він запитав Павла, хто він такий і що вчинив. ³⁴З натовпу одні люди вигукували одне, інші — інше. І оскільки командир не міг з'ясувати через безладдя, що таки насправді трапилося, то наказав відвести Павла до фортеці. ³⁵Коли Павло підійшов до сходів, воїни змушені були його нести, щоб захистити від розлюченого натовпу. ³⁶Юрба йшла за ними, вигукуючи: «Смерть йому!»

³⁷Коли вони майже завели його до фортеці, Павло звернувся до командира зі словами: «Чи можна вам щось сказати?»

Командир промовив: «Ти говориш грецькою? ³⁸Чи ти не той єгиптянин, який нещодавно вчинив заколот і вивів у пустелю чотири тисячі розбійників?» ³⁹Павло відповів: «Я юдей із Тарса в Кілікії, громадянин славного міста. Прошу тебе, дай мені можливість поговорити з народом». ⁴⁰І коли той дав дозвіл, Павло став на сходах і зробив знак рукою людям. Після того юрба

заспокоїлась, і він звернувся до них єврейською мовою.

Звернення Павла до юдеїв

22 ¹Павло сказав: «Браття й батьки, вислухайте, що скажу я на свій захист». ²Коли юдеї почули, що Павло говорить до них єврейською мовою, то зовсім замовкли.

³Він продовжував: «Я юдей, народився в Тарсі, в Кілікії, виріс у цьому місті. Наставником моїм був Гамаліїл, який навчив мене законів наших предків. Я віддано служив Богу, як і ви всі сьогодні. ⁴Я нещадно переслідував послідовників „Дороги Господньої“: арештував жінок і чоловіків й кидав їх до в'язниці. ⁵Це можуть підтвердити первосвященники і всі члени ради старійшин. Саме від них я одержав листи до братів юдейських у Дамаску і пішов туди, щоб схопити Ісусових послідовників і привести їх як в'язнів до Єрусалиму для покарання.

⁶Але ось що сталося по дорозі до Дамаска, куди я прямивав. Приблизно опівдні яскраве світло з небес раптом осяяло мене. ⁷Я впав на землю й почув голос, який звертався до мене: „Савле! Савле! Чому ти переслідуєш Мене?“ ⁸Я запитав: „Хто ти, Господи?“ Він відповів мені: „Я Ісус із Назарета, Якого ти переслідуєш“. ⁹Ті, хто були зі мною, бачили це сяйво, але не чули голосу, зверненого до мене. ¹⁰Я запитав: „Що мені робити, Господи?“ І Господь відповів: „Підведися і йди в Дамаск, там тобі буде сповіщено, що Я призначив тобі робити“.

¹¹Я був осліплений тим сяйвом, тож мої супутники за руку відвели мене в Дамаск. ¹²У тому місті мешкав відданий знавець Закону на ім'я Ананій², він мав добру славу поміж усіма юдеями, які жили там. ¹³Він прийшов до мене і сказав: „Брате Савле! Нехай зір повернеться до тебе!“ І тієї ж миті я зміг побачити його.

¹⁴Ананія мовив далі: „Бог наших

² **22:12 Ананій** У цій книзі розповідається про трьох чоловіків на ім'я Ананій. Див.: також Дії 5:1 та 23:2.

¹ **21:32 офіцерів** Або «сотників». Див.: «сотників».

предків обрав тебе спізнати волю Його, побачити Праведного й почути Його голос.¹⁵ Бо ти перед усім народом маєш бути свідком того, що бачив і чув.¹⁶ Ну, а тепер чого ти чекаєш? Встань і прийми хрещення, змиє гріхи свої, закликаючи ім'я Господа»¹.

¹⁷І сталося так, що коли я повернувся до Єрусалиму й молився у храмі, то було мені видіння.¹⁸ У ньому я побачив Ісуса, Який наказав мені: „Збирайся й негайно залиш Єрусалим, бо люди тут не приймуть твоє свідчення про Мене”.¹⁹ І я сказав: „Господи, ці люди знають, що ходив я по синагогах, арештовував і побивав тих, хто вірять у Тебе.”²⁰ І коли пролилася кров Твого свідка Степана, я стояв там й схвалював те вбивство, і навіть охороняв речі тих, хто розправлявся з ним”.²¹ Тоді Ісус сказав мені: „Іди. Я посилаю тебе в далеку дорогу до поган”».

Павло — римський громадянин

²²До цих слів юдеї слухали Павла, а потім загукали: «Смерть йому! Він не повинен жити!»²³ Вони кричали, зриваючи з себе одяг і здіймаючи куряву.²⁴ Через те командир наказав відвести Павла до фортеці й учинити йому допит з батогами. Він хотів з'ясувати, чого вони так кричали на Павла.²⁵ Та коли вони зв'язали його, щоб бити батогами, Павло звернувся до сотника, який стояв поруч: «Хіба це по закону без суду бити батогами римського громадянина?»

²⁶Почувши таке, сотник пішов до командира й сказав: «Що ж ти робиш? Цей чоловік — римський громадянин». ²⁷Тоді командир підійшов до Павла й запитав: «Скажи, ти римський громадянин?» «Так», — відповів той.²⁸ Командир зауважив: «Мені коштувало великих грошей придбати це громадянство». Тоді Павло промовив: «А я народився в ньому».

²⁹Ті, хто збирались допитувати його,

¹ 22:16 закликаючи ім'я Господа Або «віруючи в Ісуса, Який порятує вас».

² 22:23 зриваючи... здіймаючи куряву В ознаку лютого гніву.

відразу відступили, а командир дуже злякався, збагнувши, що він зв'язав римського громадянина.

Павло перед Синедріоном

³⁰Усе ж такі командир хотів з'ясувати достеменно, в чому ж юдеї звинувачують Павла. Тож наступного дня він звелів зібрати старійшин і весь Синедріон. Знявши з Павла ланцюги, він привів його до юдейського зібрання.

23 ¹Павло подивився на членів Синедріону і сказав: «Браття, досі я жив перед Богом із чистою совістю і завжди робив тільки те, що вважав праведним». ²Первосвященик Ананія³ звелів тим, хто стояв поруч із Павлом, ударити його по губах. ³Тоді Павло сказав йому: «Бог покарає тебе! Ти, неначе брудна стіна, яку побілили, аби приховати гидоту. Хіба не на те тебе тут посаджено, щоб ти судив мене за Законом Мойсея? А ти всупереч Закону наказуєш, щоб мене били».

⁴Ті, хто стояли поруч із Павлом, вигукнули: «Як ти наважився образити Божого первосвященика?» ⁵Та Павло відповів: «Браття, я не знав, що то є первосвященик. Адже сказано: „Не говори погано про правителя народу твого”»⁴.

⁶Коли Павло зрозумів, що частина присутніх — саддукеї, а ще частина — фарисеї, він вигукнув до членів Синедріону: «Браття, я сам із фарисеїв, син фарисея! А судять мене за те, що маю надію на воскресіння із мертвих».

⁷І коли він сказав це, то виникла незгода між фарисеями та саддукеями, і громада розділилася.⁸ (Саддукеї не визнають ні воскресіння, ні Ангелів, ні духів, а фарисеї в усе це вірять).⁹ Здійнявся страшенний галас, і деякі фарисейські книжники підвелися й гаряче почали сперечатися. Вони твердили: «Ми не бачимо, щоб чоловік цей зробив

³ 23:23 Ананія Це був інший чоловік на ім'я Ананія, ніж той, який згадується у книзі Дії 22:12.

⁴ 23:5 Цитата приведена з книги Вих. 22:28.

щось лихе. Може й справді дух чи Ангел говорив до нього».

¹⁰Суперечка ставала все запеклішою і згодом переросла в бійку. Тоді командир злякався, що Павла можуть роздерти на шматки, і наказав воїнам спуститися й відвести його до фортеці. ¹¹Наступної ночі прийшов до Павла Господь і сказав: «Будь мужнім. Бо так, як свідчив ти про Мене в Єрусалимі, так само мусиш свідчити і в Римі».

Змова юдеїв проти Павла

¹²Наступного ранку, юдеї змовилися і заприсягнулися, що не будуть ні їсти, ні пити, доки не вб'ють Павла. ¹³Тих, хто брав участь у змові було понад сорок чоловік. ¹⁴Вони пішли до головних священників і старійшин й сказали: «Ми дали клятву нічого не їсти, доки не вб'ємо Павла. ¹⁵Отож ви й Синедріон пошліть запит до командира. Нехай знову приведуть Павла сюди, ніби для того, щоб ще раз розглянути справу більш детально, а ми підготуємось і вб'ємо його ще до того, як його сюди доставлять».

¹⁶Але син Павлової сестри, почувши про цю змову, пробрався до фортеці та й розказав про все Павлові. ¹⁷Павло покликав одного з офіцерів і сказав: «Відведи цього юнака до начальника, він має щось йому розповісти». ¹⁸Той узяв хлопця й, відвівши його до начальника, сказав: «Ув'язнений Павло покликав мене й попросив, щоб я привів цього юнака до тебе, бо він хоче тобі щось розповісти».

¹⁹Начальник узяв хлопця за руку і, відвівши убик, запитав: «Що ти хотів розповісти мені?» ²⁰Тоді юнак сказав: «Юдеї змовилися, що проситимуть тебе привести завтра Павла до Синедріону, буцімто для того, щоб вони розглянули його справу уважніше. ²¹Але не дай їм себе переконати, бо більше сорока чоловік будуть чекати на нього в засідці. Вони поклялися не їсти й не пити, доки не вб'ють Павла. І тепер вони вже напоготові, тільки й чекають твоєї згоди».

²²Начальник відпустив юнака, засте-

рігши: «Гляди, нікому не кажи, що ти попередив мене про це». ²³Потім він покликав двох своїх офіцерів¹ і наказав: «О дев'ятій годині вечора ми вирушаємо до Кесарії. Приготуйте двісті воїнів, сімдесят вершників і двісті списоносців, ²⁴а також коней для Павла, аби перепровадити його живим до правителя Фелікса». ²⁵Він написав Феліксу такого листа: ²⁶«Клавдій Лісій шле вітання вельмишановному правителю Феліксові.

²⁷Юдеї схопили цього чоловіка і мало його не вбили, але дізнавшись, що він є римським громадянином, я з воїнами прийшов і врятував його. ²⁸Оскільки я хотів дізнатися, з якої саме причини його звинувачують, то й відвів його до юдейського Синедріону. ²⁹Я з'ясував, що їх звинувачення пов'язані зі спірними питаннями про їхній Закон. За цим чоловіком немає провини, яка б вимагала смерті або ув'язнення. ³⁰Коли ж мене повідомили, що проти цього чоловіка готується змова, то я одразу ж направив його до тебе й наказав, щоб ті, хто його звинувачує, зробили це в твоїй присутності».

³¹І воїни виконали наказ. Вони взяли Павла і вночі привели його в Антипатриду. ³²Наступного дня вершники залишилися із Павлом і супроводжували його до Кесарії, а решта повернулася до фортеці.

³³Коли вершники прибули до Кесарії, вони віддали листа правителю Феліксу й передали йому Павла. ³⁴Той прочитав листа й запитав Павла, з якої він провинці. І дізнавшись, що той із Кілікії, сказав: ³⁵«Я вислухаю тебе в присутності тих, хто тебе звинувачує». Він наказав стерегти Павла в палаці Ірода.

Суд над Павлом

24 ¹Через п'ять днів первосвященик Ананія прийшов до Кесарії

¹ 23:23 офіцерів Або «сотників». Див.: «сотник».

з кількома старійшинами та правником на ім'я Тертул. Вони висунули свої звинувачення проти Павла в присутності правителя Фелікса.

²⁻³Покликавши Павла, Тертул почав звинувачувати його: «Вельмишановний Феліксе! Завдяки тобі ми насолоджуємося довгим миром. Завдяки завбачливості твоєї було проведено необхідні реформи для нашого народу. Завжди і повсюди ми визнаємо це з вдячністю. ⁴Та щоб не гаяти багато твого часу, прошу тебе, будь такий ласкавий і вислухай наше коротеньке звинувачення. ⁵Бо ми з'ясували, що цей чоловік — підбурювач. Він зчиняє заколот серед юдеїв у всьому світі й очолює секту Назарян¹. ⁶До того ж він намагався осквернити храм, ⁷але ми схопили його. [Тож ми хотіли судити його згідно з нашим Законом, але командир Лісій прийшов і силою відбив його у нас, ⁸наказавши його обвинувачам прийти до тебе]². Розпитай його сам і від нього дізнаєшся про все те, в чому ми його звинувачуємо». ⁹Юдеї підтримали звинувачення, підтвердивши, що все те правда.

Промова Павла

¹⁰Коли правитель дав знак Павлові говорити, той промовив: «Знаючи, що ти, Феліксе, був суддею цього народу вже багато років, я з радістю буду захищатися. ¹¹Як ти можеш перевірити, минуло не більше дванадцяти днів відтоді, як прийшов я до Єрусалиму на поклоніння. ¹²І ніхто не бачив, щоб я з кимось сперечався в храмі або підбурював народ у синагогах чи десь у місті. ¹³Вони не можуть довести тобі ті звинувачення, що зараз висувають проти мене.

¹⁴Але я справді визнаю перед тобою, що поклоняюся Богові батьків наших, згідно з „Дорогою Господньою“, який юдеї називають сектою. Я вірю в усе те, що говорить Закон Мойсея і що написано у книгах пророків. ¹⁵Саме як і ці

люди, я сподіваюся на Бога, сподіваюся, що буде воскресіння як праведних так і неправедних. ¹⁶Тому й сам роблю все можливе, щоб мати чисте сумління перед Богом і людьми.

¹⁷Після багатьох років відсутності прийшов я, щоб принести моему народові дарунки для бідних і пожертви в храмі. ¹⁸І поки я робив це, саме коли я здійснив обряд очищення³, вони знайшли мене. Там не було ні натовпу, ані безчинств. ¹⁹Там було кілька юдеїв із Азії. Це саме вони мали б стати перед тобою і висловити свої звинувачення, якщо є в них щось проти мене. ²⁰Або нехай присутні тут скажуть, що неправедного в тому, що сказав я, стоячи перед Синедріоном. ²¹Хіба що одне, стоячи перед ними, я вигукнув: „Ви зараз судите мене за віру в воскресіння з мертвих“».

Ув'язнення Павла в Кесарії

²²Тоді Фелікс, добре обізнаний з усім, що стосується «Дороги Господньої», відклав слухання справи, сказавши: «Коли прийде командир Лісій, я вирішу цю справу». ²³Він наказав одному з офіцерів⁴ тримати Павла під вартою, але пішов на деякі послаблення й дозволив близьким Павла піклуватися про нього.

²⁴Через декілька днів Фелікс прийшов зі своєю дружиною Друзиллою (вона була юдейкою). Він послав по Павла й слухав, як той говорив про віру в Ісуса Христа. ²⁵Та коли Павло почав говорити про праведність, стриманість і прийдешній суд, Фелікс злякався й промовив: «Поки що йди. Я покличу тебе, коли зможу». ²⁶Водночас він сподівався, що Павло дасть йому хабар, тож часто посилав по Павла й розмовляв з ним.

²⁷А через два роки на місце Фелікса прийшов Порцій Фест. Оскільки він хотів догодити юдеям, то й залишив Павла у в'язниці.

¹ 24:5 Назаряни Послідовники Ісуса з Назарета.

² 24:66–8а Тож ми... тебе Деякі древньогрецькі рукописи цього речення не мають.

³ 24:18 обряд очищення Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви. Див.: «назорей».

⁴ 24:23 одному з офіцерів Або «сотників». Див.: «сотник».

Павло перед Фестом

25¹Отож Фест став правителем і через три дні прибув з Кесарії до Єрусалиму. ²Юдейські правителі і головні священники виклали свої звинувачення проти Павла перед Фестом. ³Вони благали правителя зробити милість і відправити Павла до Єрусалиму (самі ж вони змовилися вбити його по дорозі). ⁴Але Фест відповів, що Павла стережуть у Кесарії і що він сам невдовзі туди їде. ⁵«Хай хтось із ваших вождів піде зі мною, — сказав він, — і нехай висунуть звинувачення проти цього чоловіка, якщо за ним є якась вина».

⁶Пробувши там днів вісім-десять, Фест вирушив до Кесарії. Наступного ж дня посів він суддівське місце і звелів привести Павла. ⁷Коли Павла привели, його обступили юдеї, які прийшли з Єрусалиму. Вони висунули проти нього багато серйозних звинувачень, але довести їх не могли. ⁸Павло захищався, промовляючи: «Немає за мною ніякої провини ні проти Закону юдейського, ні проти храму, ні проти цезаря».

⁹Але Фест хотів догодити юдеям. Тому він запитав Павла: «Ти хочеш йти до Єрусалиму, щоб я судив тебе там?»

¹⁰На те Павло відповів: «Я зараз стою перед судом цезаря, де мене слід судити. Я нічого не скоїв юдеям, тобі й самому це добре відомо. ¹¹Якщо ж я винен і зробив щось таке, що заслуговує смертної кари, то я не намагаюся уникнути її. Та оскільки немає правди у звинуваченнях цих людей, то ніхто не може їм мене видати. Я звертаюся до суду цезаревого».

¹²Фест, порадившись зі своїми помічниками, відповів: «Ти вимагав цезаревого суду, до цезаря й підеш».

Павло перед царем Агриппою

¹³Через кілька днів цар Агриппа і Вереніка прибули до Кесарії, щоб привітати Феста. ¹⁴Вони лишалися в Кесарії багато днів, і Фест розповів цареві про Павлову справу: «Є тут один чоловік, якого Фелікс залишив у тюрмі. ¹⁵Коли я був в Єрусалимі, юдейські первосвященики

й старійшини свідчили проти нього й вимагали його засудження і смерті. ¹⁶Та я сказав їм, що це суперечить римським законам: видавати звинуваченого, доки він не зустрінеться віч-на-віч із тими, хто його звинувачує і не отримає можливості захистити себе від звинувачення.

¹⁷Отож коли ті юдеї прибули сюди для суду, я не зволивав. Наступного ж дня я сів на суддівське місце й наказав привести Павла до мене. ¹⁸Та коли вони стали свідчити проти нього, то не звинуватили його у жодному злочині на які я очікував. ¹⁹Нагомість вони сперечалися з ним з питань їхньої власної релігії і про Якогось Ісуса, Який помер, хоча Павло стверджував, що Той живий.

²⁰У мене виникли сумніви щодо того, як розслідувати все це. Через те я запитав Павла, чи не хоче він стати перед судом в Єрусалимі. ²¹Але Павло попросив, щоб його тримали до рішення імператора. Тож я наказав стеретги його доти, доки я зможу відправити його до цезаря в Рим».

²²На це Агриппа промовив до Феста: «Я хотів би сам послухати цього чоловіка».

«Завтра ж ти його почувеш», — відповів Фест.

²³Отож наступного дня Агриппа і Вереніка з великою пишністю прибули в суд. Вони ввійшли до судової палати, в якій були воєначальники та знать міста. Фест віддав наказ привести Павла.

²⁴Тоді Фест сказав: «Царю Агриппо і всі присутні тут, ви бачите цього чоловіка, на кого скаржилася мені юдейська громада і в Єрусалимі, й тут. Всі вони наполягали на тому, що цей чоловік не повинен жити. ²⁵Але я не знайшов за ним ніякої провини, вартої смертної кари. Він сам вимагав імператорського суду, тож я й вирішив послати його до імператора. ²⁶Але я не маю нічого конкретного проти нього, про що міг би написати імператорові. Ось чому я ставлю його перед вами і особливо перед тобою, царю Агриппо, щоб

після нашого розслідування мені було що написати імператору. ²⁷Бо здається мені нерозсудливим посилати в'язня і не вказувати на висунуті проти нього звинувачення».

Промова Павла перед царем Агриппою

26 ¹Агриппа звернувся до Павла: «Можеш говорити за себе». Тоді Павло підняв руку й почав промову на свій захист: ²«Царю Агриппо! Я вважаю, що мені пощастило стояти сьогодні перед тобою і захищатися проти всього того, в чому мене звинувачують юдеї. ³Адже ти обізваний в усіх юдейських звичаях, знаєш усі спірні питання. Тому й прошу твого терпіння. Вислухай мене.

⁴Всі юдеї знають, що життя моє від самого початку пройшло серед мого народу, а потім і в Єрусалимі. ⁵Вони знають мене здавна і могли б засвідчити, якби захотіли, що жив я як фарисей — член найсуворішої секти нашої релігії. ⁶І тепер за надію на обітницю, дану Богом нашим предкам, я стою перед судом. ⁷Дванадцять племен нашого народу, сподіваючись на її здійснення, вдень і вночі сумлінно служать Богу. І саме за цю надію, о царю, мене й звинувачують юдеї! ⁸Чому ви вважаєте неймовірним, що Бог воскрешає мертвих?

⁹Я також вважав, що усіма силами мушу боротися проти Ісуса з Назарета. ¹⁰Спочатку, я робив це в Єрусалимі, та чимало Божих людей кинув я до в'язниці, коли мав владу від головних священиків. І коли тих людей убивали, на те була і моя згода. ¹¹У всіх синагогах я часто карав їх, намагаючись змусити їх проклинати Ісуса ¹. Моїй люті проти них не було меж, і навіть в інших містах я переслідував їх.

¹²Одна з таких подорожей була в Дамаск із повноваженнями й дорученням від головних священиків. ¹³По дорозі до Дамаска, десь опівдні, я побачив світло, що линуло з небес. Було воно яскравіше від сонця і сяйливо розлилося навколо

мене й моїх супутників. ¹⁴Ми всі попадали на землю, і тут я почув голос, що звертався до мене єврейською мовою: «Савле, Савле! Навіщо ти переслідуєш Мене? Коли ти перешкоджаєш Мені, ти лише собі завдаєш шкоди».

¹⁵Я запитав: «Хто ти, Господи?» І Він відповів: «Я Ісус, Якого ти переслідуєш. ¹⁶Але підведися, встань на ноги. Я з'явився тобі, щоб призначити тебе слугою Своїм і свідком того, що ти вже про Мене почув, і того, що Я тобі ще покажу. ¹⁷Я захищатиму тебе від народу юдейського і від поган, до яких тебе й посилаю. ¹⁸Відкрий їм очі і допоможи зрозуміти істину, поверни їх від темряви до світла, від влади сатани до Бога, щоб відпустилися гріхи їхні, і щоб вони дістали місце серед тих, хто освячений вірою в Мене».

¹⁹Ось чому, царю Агриппо, я не міг не коритися Небесному знаменню. ²⁰Спершу я почав проповідувати людям Дамаска, потім у Єрусалимі й по всій Юдеї, а також і поганам, щоб вони покалися й прийшли до Бога, і щоб вчинками своїми стверджували своє покаяння.

²¹За все це юдеї схопили мене в храмі й намагалися вбити. ²²Але Бог допоміг мені, як і сьогодні допомагає. Тож стою я тут і свідчу людям простим і знатним. І свідчення моє — ні про що інше, як про те, що провіщали пророки й Мойсей: ²³Христос знає смерті й першим воскресне з мертвих, та принесе світло ² істинного Бога як для народу юдейського, так і для поган».

Павло намагається переконати Агриппу

²⁴У той час, коли Павло ще продовжував говорити на свій захист, Фест голосно промовив: «Павле, ти втратив здоровий глузд! Велика вченість твоя привела тебе до божевілья».

²⁵«Я не божевільний, вельмишановний Фесте, — відповів Павло. — І все, що кажу я, є правдиве і розумне. ²⁶Все це добре відоме цареві Агриппі, і я можу про це з ним вільно говорити.

¹ 26:11 проклинати Ісуса Буквально «говорити блюзнірства проти Ісуса». Тобто вони не вірили в Ісуса.

² 26:23 принесе світло Або «проголошувати світло».

Я переконаний, що жодна з цих справ не пройшла повз його увагу, бо все це відбувалось на очах у всіх людей.²⁷Царю Агриппо, чи віриш ти пророкам? Я знаю, що віриш».

²⁸Агриппа промовив до Павла: «Чи не думаєш ти, що зможеш мене так скоро переконати стати послідовником Христа?»

²⁹На те Павло відповів: «Не в тому річ, скоро чи ні. Я ж молю Бога не тільки за тебе, а й за всіх, хто слухає мене сьогодні, щоб усі отримали спасіння і стали такими, як я. Звісно, я кажу не про ці кайдани, що на мені».

³⁰Цар Агриппа підвівся, а за ним підвелися намісник, Вереніка і всі ті, хто сиділи навколо.³¹Вийшовши з кімнати, вони заговорили між собою: «Цей чоловік не зробив нічого такого, що заслуговувало б на смертну кару або ув'язнення». ³²Агриппа ж сказав Фестові: «Цього чоловіка можна було б звільнити, якби він не вимагав цезаревого суду».

Подорож до Риму

27¹Коли було прийняте рішення про те, щоб нам відплисти до Італії, Павла і ще кількох інших в'язнів передали офіцеру¹ на ім'я Юлій, який служив у полку імператора.²Ми сіли на адрамитський корабель, що відходив до портів уздовж азіатського узбережжя. З нами був Аристарх, македонець із Солуні.

³Наступного дня ми припливли в Сидон. Юлій доброзичливо поставився до Павла й дозволив йому відвідати своїх друзів, щоб ті подбали про нього.⁴Звідти ми відпливли до Кіпру, оскільки був зустрічний вітер.⁵Ми пройшли через відкриті води біля берегів Кілікії та Памфілії і прибули до Міри, що в Лікій.⁶Там сотник знайшов олександрійський корабель, що плыв до Італії, і посадив нас на нього.

⁷Кілька днів ми пливли повільно й ледве досягли Кніда. Оскільки вітер

перешкоджав триматися нашого курсу, ми попливли на південь до Криту біля Салмона.⁸Долаючи великі труднощі, ми пливли вздовж критського берега, аж доки не пристали до місця, що мало назву Добра Пристань, неподалік міста Ласея.

⁹Багато часу вже було згаяно, і плисти вже стало небезпечно, тому що юдейський Піст² уже пройшов.¹⁰Павло попереджав їх: «Люди, я передбачаю, що плавання наше буде небезпечним і призведе до багатьох втрат. Під загрозою не лише вантаж і корабель, але й наше життя». ¹¹Та офіцера переконали капітан і власник корабля, а не Павлові слова.

¹²Оскільки пристань була непридатна для зимівлі, то більшість вирішила, що треба вийти в море і, якщо вдасться, дістатися Фенікса, міста на Криті, і вже там перебути зиму. У Феніксі була бухта, яка виходила як на південно-західне, так і на північно-західне узбережжя.¹³Коли ж повіяв легкий південний вітерець, вони вирішили, що це якраз слушний момент, тож підняли якір і вирушили вздовж критського узбережжя.

Буря

¹⁴Та невдовзі з острова почав задувати ураганний вітер, який називався «Північносхідник». ¹⁵Він захопив наш корабель і нас понесло, та оскільки ми не могли плисти проти бурі, то вирішили віддатися на волю вітрові.

¹⁶Коли ми пропливали повз маленький острівець Кавда, він трохи захистив нас від вітру. І з великими труднощами нам ледве вдалося втягти на палубу рятувальний човен.¹⁷Після того ми намагалися обв'язати канатами корабель. А щоб не сісти на мілину Сірти, матроси спустили вітрила й віддалися на волю хвиль.¹⁸Шторм дужчав. Тож наступного дня вони почали викидати за борт ван-

² **27:9 Піст** Юдейське свято, також відоме, як День Спокути, що відзначалося на десятий день місяця Тишрі (вересень — жовтень). Після цього свята, починався сезон штормів на морі.

¹ **27:1 офіцеру** Або «сотнику». Див.: «сотник».

таж, ¹⁹а на третій день повикидали і усе корабельне знаряддя.

²⁰Кілька діб не з'являлися на небі ні сонце, ані зірки. Шторм усе лютував і у нас не лишалося ніякої надії на порятунк. ²¹Давно вже ніхто нічого не їв. Тоді Павло встав перед ними і сказав: «Люди, ви мусили послухатися моєї поради й не відпливати з Криту. Тоді б ви уникли таких втрат і такої шкоди. ²²Але зараз я закликаю вас не впадати в розпач, ніхто з вас не загине, тільки корабель втратимо. ²³Бо минулої ночі з'явився мені Ангел від Бога, Якому я належу і Якому служу. ²⁴Ангел сказав мені: „Не бійся, Павле. Ти маєш стати перед цезарем, тому Бог збереже життя тобі й людям, які пливуть з тобою”. ²⁵Тож тримайтеся, мужі, бо я вірю в Бога і в те, що все станеться так, як було мені сказано. ²⁶Але ж ми повинні натрапити на якийсь острів».

Порятунок

²⁷Як настала чотирнадцята ніч, нас все несло через Адріатичне море. Десять опівночі моряки відчували, що поруч земля. ²⁸Вони заміряли глибину, і знайшли, що вона становила біля сорока метрів¹. Трохи далі заміряли, і виявилось вже тридцять². ²⁹Остерігаючись наскочити на підводне каміння, моряки скинули з корми чотири якорі. Всі молилися, щоб швидше настав день.

³⁰Деякі моряки спробували втекти з корабля. Вони спустили рятувальний човен, удаючи, що збираються кинути ще кілька якорів з носа корабля. ³¹Та Павло сказав офіцерові й воїнам: «Якщо ці люди не залишаться на борту, не буде вам порятунку». ³²Тоді воїни перерізали канати і скинули рятувальний човен.

³³Перед самим світанком Павло умовляв усіх поїсти, кажучи: «Сьогодні вже чотирнадцятий день напруженого чекання, та ви увесь час нічого не їли. ³⁴Отож благаю вас трохи попоїсти,

бо вам це необхідно, аби вижити, щоб жодна волосина не впала з вашої голови». ³⁵Сказавши так, Павло узяв хлібину, віддав хвалу Богові перед усіма і, переломивши хліб, почав їсти. ³⁶Це їх підбадьорило, і самі вони теж трішки поїли. ³⁷Всього ж на кораблі нас було двісті сімдесят шість душ. ³⁸Добре поївши, вони почали викидати пшеницю у море, аби полегшити корабель.

³⁹А як настав день, то побачили вони невідому землю, але помітили затоку із похилим берегом та й вирішили, якщо вдасться, там пристати. ⁴⁰Отож, відрубавши якорі, вони залишили їх у морі. Потім моряки відв'язали канати, якими були закріплені керма, й поставивши вітрило за вітром, попрямували до берега. ⁴¹Але потрапивши на піщану мілину, ніс корабля нерухомо загруз, а корму розбивали потужні хвилі.

⁴²Воїни змовилися повбивати полонених, щоб жоден не міг поплисти й утекти. ⁴³Але офіцер хотів врятувати Павла і тому утримав їх від цього. Він наказав тим, хто вмів плавати, першими стрибати з корабля в море і добиратися до суші. ⁴⁴А решта мусили добиратися до берега на дошках і уламках корабля. Отак усі благополучно дісталися до землі.

На острові Мальта

28 ¹Врятувавшись, ми з'ясували, що острів цей називається Мальта. ²Місцеві жителі виявили до нас надзвичайну доброту. Як пішов дощ і стало холодно, вони розвели багаття й запросили нас. ³Павло назбирав хмизу і як поклав його в огонь, то виповзла гадюка, вдарила його, почепившись на його руці. ⁴Коли місцеві жителі побачили гадюку, яка звисала з його руки, то почали перемовлятися поміж собою: «Цей чоловік, певно, убивця. Хоч і не загинув він у морі, та все ж Правосуддя³ не дозволяє йому жити».

⁵Але Павло струсив гадюку в огонь

¹ 27:28 біля сорока метрів Буквально «20 фатомів».

² 27:28 тридцять метрів Буквально «15 фатомів».

³ 28:4 Правосуддя Люди думали, що існує богиня на ім'я «Правосуддя», яка карає людей за лихі вчинки.

і не зазнав ніякої шкоди. ⁶Вони довго чекали, що він спухне чи раптом впаде мертвий. А як побачили, що нічого такого з Павлом не скоїлося, то змінили свою думку і проголосили його богом.

⁷Навколо того місця простиралися землі, що належали правителю острова на ім'я Публій. Він запросив нас до своєї оселі й три дні гостинно опікувався нами. ⁸Батько Публія був прикутий до ліжка, бо хворів на лихоманку та червінку¹. Павло пішов провідати його, і помолившись, поклав на хворого руки й зцілив його. ⁹Після того як це сталося, інші хворі острова почали приходити до Павла і зцілювалися.

¹⁰Мешканці острова дуже вшанували нас, і як ми відпливали, то вони забезпечили нас усім необхідним.

Подорож від Мальти до Рима

¹¹Через три місяці відпливли ми на олександрійському кораблі, який зимував на острові. На його кормі був зображений знак богів-близнюків Діоскурів². ¹²Діставшись до Сиракуз, ми пробули там три дні. ¹³Звідти ми відпливли й прибули до Регії. Наступного дня повіяв південний вітер, і ми вирушили далі, а на другий день ми припливли до ПUTEOLІ, ¹⁴де знайшли братів, які запросили нас тиждень погостювати у них. Так ми прибули до Рима. ¹⁵Там брати почули про нас і вийшли нас зустрічати аж до Аппієвої площі³ й Трьох Таверн. Побачивши їх, Павло подякував Богові й підбадьорився. ¹⁶Коли прибули ми до Рима, то Павлові було дано дозвіл жити окремо, але під охороною воїна.

Павло проповідує в Римі

¹⁷Через три дні зібрав він найвпливовіших юдеїв. І як посходилися вони, промовив до них: «Браття, хоч нічого я не вчинив проти нашого народу, ані проти

звичаїв наших предків, мене видали в Єрусалимі римлянам як в'язня. ¹⁸Римляни допитали мене й хотіли відпустити, бо я не винен ні в чому такому, за що карають на смерть. ¹⁹Та юдеї з тим же погодилися. Тож я був змушений звернутися до суду цезаря, але я зробив це зовсім не для того, щоб звинуватити свій народ.

²⁰Ось чому я просив про зустріч і розмову з вами: бо за надію Ізраїлеву мене закуто в ці кайдани».

²¹Вожді юдеїв відповіли Павлові: «Ми не одержували з Юдеї ніяких листів про тебе. ²²Але нам хотілося б почути від тебе самого про твої погляди, бо ми знаємо, що проти цього нового руху повсюди виступають люди».

²³Вони домовилися з Павлом на певний день, і тоді ще більше народу прийшло туди, де він зупинився. З ранку й до вечора Павло розмовляв і свідчив про Царство Боже. Він намагався переконати їх про Ісуса, спираючись на Закон Мойсеїв і на пророків. ²⁴Декого переконали його слова, але інші не вірили. ²⁵Люди почали розходитися, не дійшовши згоди. Тоді Павло на завершення мовив так: «Добре сказав Дух Святий, коли говорив з праотцями вашими устами пророка Ісаї:

²⁶ „Йди до народу цього і скажи:

„Ви будете слухати, слухати,

але не зрозумієте,

ви будете дивитися, дивитися,

але не побачите.

²⁷ Бо зачерствіло серце народу цього.

Слух у людей цих притупився,

і очі вони позаплющували.

Бо інакше могли б побачити на власні очі,

почути на власні вуха, зрозуміти серцем своїм,

і тоді повернулися б до Мене,

і Я б їх зцілив”.

Ісаї 6:9–10

²⁸Через те нехай буде вам відомо, що Бог послав Своє спасіння поганам. Вони й почувуть!» ²⁹[І як сказав він це,

¹ 28:8 червінку Або «дизентерію».

² 28:17 Діоскури Сини Зевса, брати-близнюки Полідевк і Кастор.

³ 28:15 Аппієва площа Лежала на Аппієвій дорозі. Від Рима до Аппієвої площі було близько 69 кілометрів, а до Трьох Таверн — близько 48 км.

юдеї пішли, палко сперечаючись поміж собою]¹.

³⁰Цілих два роки прожив Павло в будинку, що наймав за власний кошт.

¹ **28:29** Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.

І приймав він усіх, хто приходив його провідати. ³¹Павло проповідував Царство Боже і навчав про Господа Ісуса Христа. Він говорив дуже сміливо й відверто, і ніхто не перешкоджав йому.

Міжнародна біблійна ліга та її партнери у всьому світі забезпечують Писанням мільйони людей, які досі не мають надії. Ця життєдайна надія міститься у слові Божому. Кожна придбана Біблія «Сучасною мовою» надасть нам можливість надрукувати ще одну Біблію для людини, котра потребує слово Боже. Для того щоб надати Святе Писання ще більшій кількості людей, будь ласка, зробіть пожертвування через інтернет-сторінку www.bibleleague.org/donate або надішліть кошти до Міжнародної біблійної ліги, 1 Bible League Plaza, Crete, IL 60417. Міжнародна біблійна ліга існує з тією ціллю, щоб забезпечувати Бібліями «Сучасною мовою» та різноманітними біблійними матеріалами церкви та партнерські організації для їх роботи, яка допомагає людям повірити в Ісуса Христа.

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга, 1996–2014

© Міжнародна біблійна ліга, карти, ілюстрації, 2012–2013

© Міжнародна біблійна ліга, додаткові матеріали, 2014

У випадку використання до 1 000 віршів письмовий дозвіл не потрібен, але сукупність цитат не може складати повного об'єму або перевищувати половини друкованого видання. Нижченаведена інформація повинна надаватися на титульній або авторській сторінці:

Цитата приведена з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™)

Перевидання цитат з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™) зроблено з дозволу Міжнародної біблійної ліги, 1996–2014

У випадку використання цитат з Нового Заповіту «Сучасною Мовою» в некомерційний виданнях, а саме: церковних бюлетенях, об'явах, плакатах тощо, повне пояснення авторського права непотрібно, проте наприкінці кожної цитати має бути посилання на «УСП». За письмовим дозволом на перевидання більше 1 000 віршів або використання цитат, які у сукупності складають більше половини друкованого видання, або будь-якими проханнями про використання тексту необхідно звертатися до Міжнародної біблійної ліги.

Публікація коментарів або перевидання цитат у комерційних цілях з Нового Заповіту «Сучасною мовою» потребує письмового дозволу від Міжнародної біблійної ліги. За дозволом необхідно звертатися за адресою: permissions@bibleleague.org.

Bible League International

PO Box 820648

Fort Worth, TX 76182, USA

Телефон: 888-542-4253

Електронна пошта: permissions@bibleleague.org

Веб-адреса: bibleleague.org

Безкоштовні електронні матеріали: bibleleague.org/downloads

